

S
891.202 3
Ah 47 D

KÂVYAMÂLÂ. 77.

2
78

—
—
THE

DELARÂMÂ-KATHÂSÂRÂ

OF

RÂJÂNAKA-BHATTA-ÂHLÂDAKA.

—
—
—

EDITED BY

LÂMAHOPÂDHYÂYA PANDIT SIVADATTA

Pandit and Superintendent, Sanskrit Department,
Oriental College, Lahore,

AND

KÂS'INÂTH PÂNDURANG PARAB.

Second Edition.

PUBLISHED

BY

PÂNDURANG ÂWÂJÎ,

PROPRIETOR OF THE "NIRNAYA-SÂGAR" PRESS,

Bombay.

1923.

Price 2 Annas.

831.2-20

AR 4-7

 Library

IAS, Shimla

S 891.202 3 Qh 47 D

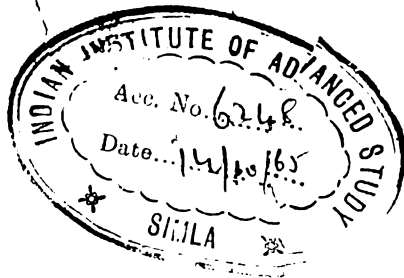
00006248

Registered according to

(All rights reserved by)

PUBLISHER: Pandurang Jawaji,

PRINTER: Ramchandra Yesu Shodhe,

काव्यमाला. ७७.

राजानकभट्टाहादकविरचितो

देलरामाकथासारः ।

पुरमहाराजाश्रितेन पण्डितब्रजलालसूनुना महामहोपाध्याय-
पण्डितदुर्गाप्रसादेन, मुम्बापुरवासिपणशीकरोपाह्व-
लक्ष्मणशर्मात्मजवासुदेवशर्मणा च संशोधितः ।

(द्वितीयावृत्तिः)

स च

मुम्बय्यां

पाण्डुरङ्ग जावजी

इत्येतैः स्वीये निर्णयसागराख्ययन्त्रालये मुद्रयित्वा प्रकाशितः ।

शाकः १८४५, ख्रिस्ताब्दः १९२३.

अस्य ग्रन्थस्य पुनर्मुद्रणादिविषये सर्वथा निर्णयसागरमुद्रायन्त्रालयाधिपते-
रेवाधिकारः ।)

मूल्यं ७ आणकाः ।

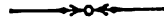
॥

1

काव्यमाला ।

राजानकभट्टाहादकविरचितो देलरामाकथासारः ।

प्रथमः सर्गः ।

नमस्कृतिर्यस्य परं सपर्यावर्याप्रसूनैर्न तु धूपदीपैः ।
सदैव युष्मान्महिमा प्रभूतः पायात्स्वदैवस्य हितस्य तस्य ॥ १ ॥
एषा कथा मौसलशास्त्रदृष्टा भूयिष्ठसद्वाच्यमहाविशिष्टा ।
मनोविनोदाय सतां जनानां गीर्वाणवाण्या क्रियते मयाद्य ॥ २ ॥
धनेशदिग्वारवधूसुवेशो देशो धरामण्डलहारिभूषा ।
अस्ति प्रभूताद्भुतवस्तुलाभो नाम्ना हलाभो जगति प्रतीतः ॥ ३ ॥
यत्राङ्गनाल्लिङ्गनमद्यपानक्रीडाप्रपञ्चेष्वभवद्वि चिन्ता ।
कलिश्च नित्यं शुकशारिकासु मन्युः सपत्नीषु परस्परं च ॥ ४ ॥
कचग्रहस्तत्र मृगेक्षणासु नाशो बभूवाखिलदुर्नयेषु ।
पातोऽपि लीलाधृतकन्दुकेषु घातः स्मराल्लैस्तरुणेषु यत्र ॥ ५ ॥
वराङ्गनानूपुरयुग्म एव यत्र प्रहृद्यं मुखरत्वमासीत् ।
प्रतोदघातस्तुरगेषु चापध्वनिः सुधासूतिवसन्तशत्रौ ॥ ६ ॥
सामर्षनारीपरिसान्त्वनेषु वचोहरप्रेषणमेव चासीत् ।
किं चापि नित्यं रतियुद्धकाले यूनां जनानामतिनिर्दयत्वम् ॥ ७ ॥
यत्राभवद्वाष्पजलप्रपातो बालाङ्गनानां नवसंगमेषु ।
पीडाभवच्चासुरदच्छदेन वातूलचेष्टा मधुघूर्णितेषु ॥ ८ ॥
वैवर्ष्यमासीन्मदनातुरेषु कम्पोऽभिषेकावसरे वधूनाम् ।
शङ्काभवत्तत्सुरताप्तिहेतोर्यस्मिन्पुरे चेतसि कामुकानाम् ॥ ९ ॥

वक्रोक्तिरासील्लटभाङ्गनासु नैष्ठुर्यमेतत्कुचमण्डलेषु ।
 गर्हाप्यभूद्दुष्कृतकार्य एव नित्यं नराणां सुकृताश्रयाणाम् ॥ १० ॥
 याच्ञाभवत्कामिजनस्य बालवराङ्गनालिङ्गनचुम्बनेषु ।
 अधोगतिर्द्रागजरतीस्तनेषु तदीयकेशेषु च मन्दभावः ॥ ११ ॥
 कृशत्वमासील्लनोदरेषु छेदोऽपि पुष्पावचये तरूणाम् ।
 स्तम्भोऽप्यनङ्गप्रभवोऽभिकेषु रते नवोढाकरुणप्रलापः ॥ १२ ॥
 मनस्विनीसान्त्वन एव चाटु तद्भ्रूषु कौटिल्यमभूत्सुहारि ।
 व्यथा हि कामाहिततीक्ष्णबाणपातेन पान्थेषु रतोत्सुकेषु ॥ १३ ॥
 धिग्वद् आसीत्परिचुम्बनेन यूनां नवोढानवसंगमेषु ।
 कोपः क्षणं भर्तृषु मानिनीनां कृतापराधेष्वपरारतेन ॥ १४ ॥
 तत्राभवद्विश्रुतकीर्तिपूरः संग्राममध्ये प्रवरः सुवीरः ।
 साधुर्दयालुः सरलोऽतिधीरो राजा सुरत्राणमहम्मदाख्यः ॥ १५ ॥
 तस्यातिभक्ता हितकार्यसक्ता नानाप्रतीता खलु मेरभक्ता ।
 वभूव चेतोहरकान्तिरूपा भार्या निजान्तःपुरमुख्यभूता ॥ १६ ॥
 तथा समं चापरकामिनीभिः शृङ्गारकेलीर्विविधाः स कुर्वन् ।
 वभार नो जातुचिदेव राज्यकार्यादिचिन्तां हृदि निर्विमर्शः ॥ १७ ॥
 त्यक्तप्रजाजस्रविचार्यकार्ये तस्मिन्प्रयाते विपुले च काले ।
 अदर्शनालापवशादमात्यवर्या विरक्ता निखिला वभूवुः ॥ १८ ॥
 तस्यैकदा भूमिपतेः पुरस्तान्निरीक्षितुं वक्रमुपानिनाय ।
 सुनिर्मलं दर्पणमुच्चशोभं बाह्याङ्गने नापित एक एव ॥ १९ ॥
 आदर्शमध्ये स ददर्श राजा वक्रं जरापाण्डुररोमकूर्चम् ।
 ततः प्रदध्यौ सहसा विमुच्य तद्दर्पणं जातघनानुतापः ॥ २० ॥
 इयत्यहो भूरितरे च काले यातेऽपदानं न हि किञ्चिदेव ।
 अकार्षमुच्चैर्नरनाथयोग्यं वयोऽनयं निष्कलतावशेषम् ॥ २१ ॥
 ध्यात्वेति तां रात्रिमथातिवाह्य प्रातर्धित्थीर्थं स्वपुरे निजाज्ञाम् ।
 विनिर्ययौ सर्वसहाययोधभृत्यान्वितः सन्मृगयां विधातुम् ॥ २२ ॥

गच्छन्स मार्गे विशिखावलीभिर्निपातयन्प्राणिगणान्धरिव्याम् ।
 पार्णिप्रहारातिसक्रोपत्राजिवेगेन दूरं कटकाज्जगाम ॥ २३ ॥
 प्रधाव्यमानप्रवराश्ववेगादेकं महागह्वरमाससाद ।
 तत्राल्लोके वरवर्णशोभामेकां मृगीं निर्भयगामिनीं सः ॥ २४ ॥

तामीक्ष्य तत्र नृपतिर्निजचापदण्डा-
 द्धन्तुं निशातविशिखं विचकर्ष सद्यः ।
 सा व्याजहार हरिणी तु मनुष्यवाचा
 त्वेकत्र रुद्धगतिरुद्धतविस्मयं तम् ॥ २५ ॥
 राजंस्त्वदर्थमधुना हि समागताह-
 माकृष्य बाणधनुषी इह संहरातः ।
 किञ्चिद्भदामि सुमते क्षणमात्रमेव
 यत्सावधानमनसा शृणु तत्समग्रम् ॥ २६ ॥
 दुष्कर्मणार्जितविपत्तव भूपतेऽस्ति
 या सर्वसद्भिभववित्तविनाशकर्त्री ।
 एतर्हि तर्हि यदि वाञ्छसि तत्समेति
 त्वां साधुनैव सहसा तु मदीयवाचा ॥ २७ ॥
 किं तु त्वमिच्छसि तु चेत्परिणामकाले
 तत्सांप्रतं भज मदीयगिरा स्वराज्यम् ।
 ब्रूह्यद्य हृद्गतयथेष्टनिजाभिलाषं
 त्वत्कारणात्रिदिवतोऽहमिहावतीर्णा ॥ २८ ॥
 श्रुत्वेति तद्भिरमसौ पृथुजातदुःखो
 दोलाधिरूढहृदयोऽथ समभ्यघात्ताम् ।
 जायामुपैमि ननु यावदहं क्षणेन
 पृष्ट्वाम्ब तावदिह मह्यया भव त्वम् ॥ २९ ॥
 उक्ते तथेति स तया स्वपुत्रं प्रतस्थे
 मार्गेऽथ संमिलितसैन्यभटानुयातः ।

गच्छञ्जवेन सहसा निजराजधानीं
 संप्राप्य वासभवनं निजमाविवेश ॥ ३० ॥
 आनीय तत्र निकटं किल मेरभक्तां
 दूरीकृताखिलजनो विजनं समेत्य ।
 तस्याः शशंस नृपतिः स मृगीवचस्त-
 त्प्रोद्धिन्नबाष्पजलगद्गदभाषितेन ॥ ३१ ॥
 आकर्ण्य तद्गिरमुवाच तु मेरभक्तां
 सा तं विमृश्य विपुलोद्गतचित्तपीडा ।
 राजन्नुपैति यदि दुर्गतिरद्य शक्ति-
 र्देहेऽस्ति किञ्चिदपि सोढुमुत्प्रयत्नम् ॥ ३२ ॥
 प्राप्तेऽथ दारुणतरे परिणामकाले
 शान्ताखिलेन्द्रियनितान्तघनावसादे ।
 कुर्वेः किमेव वत कुत्र तदा प्रजा वः
 सर्वे हसन्ति हि यदङ्गुलिदर्शनेन ॥ ३३ ॥
 तद्गच्छ तूर्णमित एव मृगीसमीपं
 तां ब्रूहि भूमिप पुरो विनयात्प्रणम्य ।
 मातस्त्वदीयवचसा तु विपन्ममाद्य
 स्फीतव्यथां तु न सहे परिणामकाले ॥ ३४ ॥
 इति निजदयिताया वाचिकं तन्निशम्य
 रजनिमवनिपालः स्वावरोधेऽतिवाह्य ।
 उषसि तु मृगयाव्याजेन दूरीकृतस्व-
 भृतकसचिवसैन्यः काननं तद्विवेश ॥ ३५ ॥

इति राजानकभट्टाहादकविरचिते देलरामाकथासारे मृगीदर्शनानन्तरं नृपगमनं नाम
 प्रथमः सर्गः ।

द्वितीयः सर्गः ।

अथ सपदि कुतोऽप्यागत्य दत्तावधानां
 स नरपतिरपश्यत्तां मृगीं काननेऽत्र ।

द्रुततरमुपसृत्य प्राह नम्रोत्तमाङ्गो
 भवतु जननि हन्त व्यापदद्यैव सा मे ॥ १ ॥
 वच इदमथ तस्याकर्ण्य सद्यस्तिरोभू-
 द्विपुलजनितचेतोविस्मया सा कुरङ्गी ।
 त्रिचतुरपदयातस्यावनीशस्य वाजी
 सपदि विधिनियोगाद्भन्त पञ्चत्वमाप ॥ २ ॥
 निजकटकसमीपप्राप्तमात्रेऽथ पद्भ्यां
 सपदि धरणिनाथे दुःखनम्रोत्तमाङ्गे ।
 विपुलसुभटचक्राक्रान्तसर्गमृगव्या(?)
 विविधनिशितहेतिर्व्याघसेना जगाम ॥ ३ ॥
 तदथ सकलसैन्यं हन्तुमभ्युद्यतां तां
 सपदि शबरसेनां वीक्ष्य सर्वेऽप्यमात्याः ।
 प्रवरहयगणानारुह्य तूर्णं तु जग्मु-
 र्नगरमवनिपालं तं पदातिं विमुच्य ॥ ४ ॥
 सकलविपुलसैन्ये विद्रुते ते पुलिन्दा
 नरपतिमिममेकं वीक्ष्य दीनं पदातिम् ।
 रुरुधुरथ समेत्य ज्यातले संनिपात्य
 पृथुतरमुरुरज्ज्वा दोर्युगं चापि बद्ध्वा ॥ ५ ॥
 परिहृतसकलालंकारभूयिष्ठरत्नं
 धरणिपतिममन्दप्रत्तगात्रप्रहारम् ।
 मुमुचुरथ कथंचिद्रज्जुबन्धं निवार्य
 ख्रवदपरिमितासृग्धारमेतं किराताः ॥ ६ ॥
 तदतिघनरुषाथात्रान्तरे तत्सहायाः
 सपदि ददुरमन्दानन्दितास्तत्स्वराज्यम् ।
 द्रुततरमपरस्मै गोपुरे संनिधाय
 प्रथितविपुलशौर्यात्रक्षिणो हेतिहस्तान् ॥ ७ ॥

इति निजपुरवार्तां तामजानन्स राजा
 मुषितसकलभूषारत्नविच्छायशोभः ।
 द्रुतपदमवरोधोत्कण्ठितोऽथ प्रतस्थे
 शवरनिबिडवन्धायसितो राजधानीम् ॥ ८ ॥

कतिपयमथ वर्त्मातीत्य गच्छन्पुरस्ता-
 न्नरपतिरथ पद्भ्यां मेरभक्तां ददर्श ।
 मलिनवसनभाजं स्वप्रियां तां रुदन्तीं
 विगतनिजपरिष्कारां भिया क्षिप्रयान्तीम् ॥ ९ ॥

अथ तां निरीक्ष्य च कथंचिदेव स प्रविभाव्य भूमिपतिरात्मवल्लभाम् ।
 घनतसवाष्पजलगद्गदस्वरो निजशोककारणमपृच्छदन्तिके ॥ १० ॥

अयि वैशसकारणं प्रिये वद केनासि नितान्तदुःखिता ।
 विगतांशुकभूषणा कथं क्व च यासि द्रुतगामिनी पुरः ॥ ११ ॥

अथ सा विनतानना पतिं तमुदीक्ष्यावददश्रुगद्गदम् ।
 सचिवैस्तव राज्यमर्षितं ह्यपरस्मै द्रुतमेत्य पत्तनम् ॥ १२ ॥

अहमप्यपनीतभूषणा नगरादद्य पलाय्य चागता ।
 त्वमपि क्व नु यासि सांप्रतं यदि दृष्टो रिपुभिर्निहन्यसे ॥ १३ ॥

तदितस्त्वरितं तु कंचनापरदेशं हि मया सह व्रज ।
 अनुकूलविधिस्तथापि ते यदहं संघटिता पुरोऽधुना ॥ १४ ॥

इति तद्वचनेन दुःखितः प्रविहाय स्वपुरस्पृहां नृपः ।
 परदेशमथोपचक्रमे सहसा गन्तुमरातिसाध्वसात् ॥ १५ ॥

अथ स भूमिपतिर्दयितासखो गहनभूधरवर्त्म परिभ्रमन् ।
 क्रमपि देशमवाप्य चकार तद्वसतिमध्वघनश्रमखेदितः ॥ १६ ॥
 न गुणवान्न च विक्रमलाञ्छनो न कवितापि च यत्र हि पूज्यते ।
 परमसौ वत जीवति यः सदा नयति काष्ठचयं गहनान्तरात् ॥ १७ ॥
 स नृपतिः सुकुमारशरीरवानपि दरिद्रतया विवशीकृतः ।
 अधमवंशजनेऽपि विगर्हितामपि कुवृत्तिमजिग्रहदेव ताम् ॥ १८ ॥

प्रत्युषस्यपि निजप्रियार्पितापूप एव पथि भोजनाय सः ।
 दूरवर्तिगहनान्तरं ययाविन्धनानयनहेतवे सदा ॥ १९ ॥
 सायमेत्य विपिनात्पुरं प्रविश्यापणे तमपि काष्ठसंचयम् ।
 वृत्तिमेष कुरुते स्म हन्त विक्रीतलब्धमितनिष्कसंख्यया ॥ २० ॥
 एवमेव सुचिरं बभार विक्रीतकाष्ठनिचयेन जीविकाम् ।
 प्रातरेव बत संततं ब्रजन्सायमेत्य विपिनात्पुरं विशन् ॥ २१ ॥
 द्वित्रियातपरिवत्सरावधौ काष्ठकष्टनिरतस्य तस्य सा ।
 बल्लभा तु समजीजनत्सुतौ द्वौ क्रमेण शशिकान्तिमुन्दरौ ॥ २२ ॥
 वृद्धिमापतुरथो क्रमेण तौ दारकौ रुचिरराजलक्षणौ ।
 मातृपितृघनहर्षकारिणौ शैशवोचितमनोज्ञलीलया ॥ २३ ॥

..... ।
 ॥ २४ ॥
 ।
 ॥ २५ ॥

इति राजानकभट्टाहादकविरचिते देलरामाकथासारे नाम
 द्वितीयः सर्गः ।

तृतीयः सर्गः ।

..... ।
 ॥ १ ॥
 ।
 ॥ २ ॥
 ।
 ॥ ३ ॥
 ।
 ॥ ४ ॥
 ।
 ॥ ५ ॥

..... ।
 ॥ ६ ॥
 ।
 ॥ ७ ॥
 ।
 ॥ ८ ॥
 ।
 ॥ ९ ॥
 ।
 ॥ १० ॥
 ।
 ॥ ११ ॥
 ।
 ॥ १२ ॥
ह मातः ।

तुभ्यमद्य तु ददानि समग्रांस्तान्गृहाण सहसैव हि मत्तः ॥ १३ ॥

द्रव्यमन्यदधिकं ह्यत एतन्नैव रत्नमिह चार्हति लब्धुम् ।

नेयता यदि ददासि भवत्या नीयतामपरधाम तदद्य ॥ १४ ॥

सा निशम्य गिरमित्थममन्दानन्दितस्य वणिजस्तु विमृश्य ।

एवमस्त्विति जगाद पुरस्तात्संनिधाय धरणीपतिपत्नी ॥ १५ ॥

सोऽथ सार्थपतिरुद्धतर्हर्षस्तूर्णमेव विगणय्य समग्रम् ।

तत्समर्प्य च शतत्रयमस्यै भासुरं मणिमजिग्रहदण्डम् ॥ १६ ॥

तां ततः प्रमुदितः स बभाषे सन्ति चान्यमणयोऽस्य समानाः ।

तर्हि यद्यपि तवाद्य समीपं तान्समानय जनन्यखिलांस्त्वम् ॥ १७ ॥

दीयते खलु मयास्य समानं वित्तमम्ब विगणय्य समग्रम् ।

तन्निशम्य मुदिता नृपपत्नी सा तथेति तमथो निजगाद ॥ १८ ॥

साप्यशेषमथ तत्परिगृह्य स्फीतहर्षभरपूरितचित्ता ।
 आययौ निजगृहं नृपपत्नी व्यापदन्तसमयं प्रविदन्ती ॥ १९ ॥
 गूढमेव तदुपार्जितवित्तं सा निधाय विजने नृपजाया ।
 कस्यचिन्न समभाषत नैवादर्शयच्च कृतसंवृतिरुच्चैः ॥ २० ॥
 सा परेऽहि च समेत्य विहङ्गीपञ्जरान्तिकमुपात्तघनास्था ।
 अद्वितीयमपरं च तदण्डं पश्यति स्म गुरुदीप्ति सुदीप्तम् ॥ २१ ॥
 तं मणिं च परिगृह्य सहर्षाकृष्य मञ्जुलसुपञ्जरगर्भात् ।
 तस्य नैगमवरस्य समीपं सा पणान्तरमथैत्य जगाम ॥ २२ ॥
 तत्र तस्य तु यथा प्रथमस्मिन्वासरे ननु तथैव तदहि ।
 अण्डभेकमपरं च ततो विक्रीय वित्तमनयन्निजधाम ॥ २३ ॥
 अथ सा तृतीयदिवसेऽपि तथा परिलब्धरत्नकृतविक्रयतः ।
 समुपात्तवित्तनिचयेन तदा बहुशो जहर्ष सुखमाप भृशम् ॥ २४ ॥
 इति संततासगुरुरत्नचया विहगीप्रसादवशतो ननु सा ।
 सह तेन सार्थपतिना व्यधित व्यवहारमत्र न परेण समम् ॥ २५ ॥
 अथ संभृतप्रवरचित्तचया स्वपतिं कदाचिदवदद्दयया ।
 सततं कुटुम्बभरणाय विभो नितरां प्रताम्यसि कुवृत्तिवशात् ॥ २६ ॥
 निजशिल्पकर्मवशतो द्रविणं मम विद्यतेऽद्य ननु किञ्चिदिह ।
 परिगृह्यते तदत एव मया सदनप्रयासकरदासजनः ॥ २७ ॥
 ननु सर्वथा स्वपतिरेव सदा परिरक्ष्यते वरकुलाङ्गनया ।
 तदितः परं भव सुखी सुचिरं त्यज काष्ठकष्टकृतवृत्तिमिमाम् ॥ २८ ॥
 करवै कुटुम्बभरणं तु कथञ्चिदपि स्वयं विविधयत्नशतैः ।
 न सहे त्वदीयवपुषः सततं पृथुखेदमुत्तमगुणस्य विभो ॥ २९ ॥
 इति भारतीं प्रियहितां नृपतिः स निशम्य तामथ निजां दयिताम् ।
 प्रशशंस जातघनहर्षभरो विरराम चेन्धनचयाहरणात् ॥ ३० ॥

१. 'प्रथमे च' इति पाठः कल्पनीयः, प्रथमशब्दस्य सर्वनामसंज्ञकत्वाभावात्सिन्ना-
 देशाप्रवृत्तेः ।

स ततः प्रभृत्यभवदत्र सुखी सुकुलीनसाधुविबुधैर्गुणिभिः ।
 सह धर्मशासनकथाविवुधा धरणीपतिर्विरचयन्सततम् ॥ ३१ ॥
 विहगीप्रसादपरिलब्धमहाद्रविणेन सा विपुलदासजनान् ।
 समजिग्रहन्नरपतेर्दयिता निजमन्दिरे विविधकर्मकृते ॥ ३२ ॥
 अपि केवलं स्वयमसौ नितरां सह तेन सार्थपतिना सततम् ।
 मणिभिर्धनैर्विदघती प्रवरैर्व्यवहारमास्त सुखितात्र पुरे ॥ ३३ ॥
 सततं तदीयसदनागमना परिजातसंस्तववशेन तु सा ।
 गतयन्त्रणा विविधनर्महता वणिजा समं रतिमचीकमत ॥ ३४ ॥
 स्वगृहात्सदैव धनभोज्यसुरादिकमेतदीयसदनं सधनम् ।
 उपनीय तेन वणिजैव समं ह्यवसत्पपौ भृशमरंस्त च सा ॥ ३५ ॥
 प्रतिवासरं प्रचुररागहता समभूत्तथैव किल सार्थपतौ ।
 स्वधनेन रुच्यतममस्य कृते स्वयमेव भोज्यमपचतु यथा ॥ ३६ ॥
 तं भर्तारमपि स्वकीयतनयौ तौ राजचिह्नाङ्कितौ
 सर्वस्वं मनुते स्म नैव च तदा सा मेरभक्ता तथा ।
 रागग्रस्तमतिर्यथैव वणिजं तं दुष्कुलीनं शठं
 स्त्रीणां दुश्चरितं न जातुचिदहो पापावहं शाम्यति ॥ ३७ ॥
 इति देलरामाकथासारे वित्तप्राप्त्यनन्तरं वणिजा सह राजपत्नीसंगमो नाम
 तृतीयः सर्गः ।

चतुर्थः सर्गः ।

ज्ञानतीक्ष्णधिषणा बभूव तत्कालमस्य वणिजः स्वमन्दिरे ।
 वृद्धयोषिदपि काचिदुच्चकैस्तत्कृपापरमना हि शाकिनी ॥ १ ॥
 भोज्यभाण्डनिचयं सदा समादाय तत्र जरती विलोक्य सा ।
 तां गतागतकरिं दिवानिशं सार्थवाहसदने विसिस्मिये ॥ २ ॥
 एकदा समुपसृत्य साब्रवीत्सार्थवाहमथ वृद्धकामिनी ।
 पुत्र सेयमिह संततं किमागच्छति प्रचुरभाण्डधारिणी ॥ ३ ॥
 एतदागमनहेतुमत्र मे ब्रूहि पुत्र मम तथ्यमेव तत् ।
 नैव गोपयितुमर्हसि ध्रुवं त्वं मया तनयवद्धि मन्यसे ॥ ४ ॥

हृद्गतं वद ममाधुना भृशं कौतुकं मम किलात्र वर्तते ।
 वेद्म्यहं सकलबुद्धिचेष्टितं तद्भवीमि हितकाम्यया तव ॥ ५ ॥
 सोऽभ्यधादिति निशम्य भारतीं वृद्धयोषितमिमामथो वणिक् ।
 मातरत्र तव किं वदाम्यहं स्त्रीमनो हि तरलं ह्र्वंगवत् ॥ ६ ॥
 आययाविह निजात्पदाच्चयुतः कोऽपि भूमिपतिरम्बिके पुरा ।
 सेयमस्य दयिता मदन्तिके जातुचिद्बधित रत्नविक्रयम् ॥ ७ ॥
 तत्ततः प्रभृति जातसंस्तवा मां सदैव भजतेऽनुरागिणी ।
 नैव मुञ्चति कदाचिदप्यसौ स्नेहबन्धमनिवारितं मयि ॥ ८ ॥
 तत्स्वकीयधनसंचयाद्ययं नित्यमेव कुरुते निरन्तरम् ।
 मामकं न हि तु किञ्चिदेव गृह्णाति वित्तमपि कल्पितार्थना ॥ ९ ॥
 भारतीमिति निशम्य सा ततस्तं जगाद जरती वणिकपतिम् ।
 पुत्र चेदतिघनानुरागिणी सा भवत्यपि भवत्यनारतम् ॥ १० ॥
 तत्स्वगेहविहर्गी निहत्य चेत्त्वानुपानयति भोक्तुमद्य सा ।
 मन्यते तदतिविस्मयान्मया प्रेम पूर्णमतिमात्रशोभनम् ॥ ११ ॥
 सोऽब्रवीदिति निशम्य तामथो मातरत्र वत को हि संशयः ।
 यत्र दुर्लभसुपीनमेष मां शासनं तु कृपयानयात्र किम् ॥ १२ ॥
 साप्यभाषत विहस्य शाकिनी तत्त्वमत्र न हि वेत्सि नन्दन ।
 विस्मयप्रदमिहाद्य विद्यते कारणं न वितथं मयोच्यते ॥ १३ ॥
 तन्निशम्य गुरुजातकौतुकः सोऽत्र सार्थपतिरुच्चकैस्ततः ।
 पक्षिणीपिशितभक्षणोद्यतस्तत्प्रतीक्षणरतोऽभवत्तदा ॥ १४ ॥
 सा जगाम नरनाथवल्लभा सार्थवाहनिकटं तदन्तरे ।
 सोत्सुका प्रचुरहर्षमानसा भोज्यपानभृतभाण्डधारिणी ॥ १५ ॥
 तां विलोक्य स पराङ्मुखोऽभवन्नैव किञ्चिदपि चावदत्ततः ।
 संजहार च तदाननोत्सुकां दृष्टिमुच्चतरमन्युमानभूत् ॥ १६ ॥
 सा तथाविधमवेक्ष्य तं प्रियं जारमाह समुपेत्य तत्क्षणम् ।
 भूतले विविधभोज्यसंभृतस्थापिताभिनवभाण्डसंचया ॥ १७ ॥

त्वत्कृतेऽहमविमृश्य तत्क्षणं तत्करोमि तदपि ब्रवीषि यत् ।
 नापराधमपि वेद्मि चात्मनः स्तोकमप्यथ हि येन खिद्यसे ॥ १८ ॥
 तावकीनवचनामृतं मया केवलं दयित काङ्क्षयते सदा ।
 किं पराङ्मुखमवस्थितो भवान्मन्दभाग्यवशतो मम प्रभो ॥ १९ ॥
 वेत्सि किञ्चिदपराधमद्य मे यद्यहो तदपि किं प्रतीक्ष्यसे ।
 रोचितं यदिह तत्कुरु प्रभुस्त्वं ममाहमपि चेष्टिका तव ॥ २० ॥
 नाथ किञ्चिदपि नोऽभवत्समाराधनाय मम चास्ति दुष्करम् ।
 तत्प्रसीद वद सांप्रतं द्रुतं हृद्गतं यदिह तन्महामते ॥ २१ ॥
 अर्थ्यतां च भवता यदीप्सितं विद्यते मम यदेव दुर्लभम् ।
 जीवितं यदनुरागतो मया दीयते परधने तु का कथा ॥ २२ ॥

इत्यस्या गिरमुपकर्ण्य सार्थवाहः प्रत्याहाथ सपदि मन्दमन्दवाचा ।
 किं ब्रूओ यदापि नितान्तनीरसं तन्मांसं मे निकटमिहानयस्यजस्रम् ॥२३॥
 रुन्ध्यो यत्पिशितमतीव पुंश्चलि त्वं तां गेहे स्थगयसि सर्वदा विहंगीम् ।
 पक्त्वा तत्सविधमिहानयाद्य तूर्णं प्रीतिस्ते यदि मयि विद्यते नितान्तम् ॥२४॥
 श्रुत्वैतत्तमथ जगाद मेरभक्ता व्यक्तीभूतनिजविहंगिका सदुःखा ।
 क्रीडार्थं पृथुककृते स्थिता हि सा मे किं तस्याः कृशतरमांसचर्वणेन ॥२५॥
 अन्यान्कांश्चिदपि सुपीवरान्विहंगान्भूरींस्त्वत्सविधमिहानयामि तूर्णम् ।
 मेषादीनपि विविधान्पृथूनथो वा तां सूक्ष्माकृतिविहंगीं त्यजस्व नाथ ॥२६॥
 उक्तोऽप्येवमथ स भूरिशो यदासौ निर्वन्धान्न तु विचचाल सार्थवाहः ।
 तां हन्तुं सपदि तदैव सा विहंगीमङ्गीकारमकृत तस्य चित्ततुष्ट्यै ॥२७॥
 प्रातस्तामथ विहंगीं निहत्य गूढं सा क्रूरा विगतघृणा हि मेरभक्ता ।
 जाराराधनवशतो निरस्तदुःखा तन्मांसं सपदि पपाच सूक्ष्मभाण्डे ॥ २८ ॥
 पक्त्वा तद्रहसि निधाय चैकदासीं रक्षायै निजसदने प्रयुज्य तूर्णम् ।
 तं द्रष्टुं वणिजमगच्छदस्य तच्च व्याख्यातुं त्ववसरमामुमात्मभोगे ॥ २९ ॥
 तत्काले नृपतनयौ विधाय लीलामन्योन्यं विपुलतरोद्गतश्रमार्तौ ।
 क्षुत्क्षामौ किमपि तु भोजनं विधातुं तत्तूर्णं सदनमथाविवेशतुस्तौ ॥ ३० ॥

एकान्तौ नृपतनयौ तु तत्र दृष्ट्वा दासीमेत्य सविधमूचतुस्तदानीम् ।
 भद्रे त्वं वद जननी क चागमत्सा कावाभ्यामशनमिहाधुना ददाति ॥३१॥
 दासी सा तदिति निशम्य तौ वभाषे कापीतो झगिति गताभवत्स्वमाता ।
 रक्षार्थं निजसदने तथा प्रत्युक्ता किं चाहं वत करवै विना तदाज्ञाम् ॥३२॥
 श्रुत्वैतद्विरमवधूय चेटिकायाः क्षुत्कान्तौ स्वयमथ किंचिदेव भोज्यम् ।
 अन्विष्य क्षणमपि नापतुर्यदा तौ तद्भाण्डं रहसि तदात्र पश्यतः स्म ॥ ३३ ॥
 आनिय द्रुतमथ तत्सुगन्धिनानाद्रव्येण प्रसभमनोहरं समीपम् ।
 तत्रान्तः सपदि निवार्यं तत्पिधानं तां पक्त्वा वत विहगीं ददर्शतुस्तौ ॥३४॥
 दृष्ट्वा तद्विपुलबुभुक्षयाग्रजोऽसौ तन्मध्यात्सपदि शिरो निगीर्य सास्थि ।
 पक्षिण्याः स्वयमघसच्च तत्कनीयांस्तद्वक्षोऽपि च स तथैव तूर्णमेव ॥ ३५ ॥

तन्मांसावयवद्वयं च युगपद्भुक्त्वा बुभुक्षावशा-

त्तद्भाण्डं च तथैव मातृभयतः कृत्वा पिधानाचितम् ।

तत्रैवापि निधाय किं तु विजने निर्याय वेश्मान्तरा-

त्क्रीडां कर्तुमथो प्रजग्मतुरिमौ भूपालपुत्रौ बहिः ॥ ३६ ॥

इति देलरामाकथासारे विहगीव्यापादनानन्तरं राजपुत्रकृततदङ्गद्वयकवलीकारो नाम
 चतुर्थः सर्गः ।

पञ्चमः सर्गः ।

तत्काले निजसदनं समेत्य तूर्णं पप्रच्छ क्षितिपतिवल्गभा स्वदासीम् ।
 भद्रे कोऽत्र हि मदसंनिधौ प्रविष्टः श्रुत्वैतद्विरमिति चेटिकाचक्षे ॥ १ ॥
 त्वं याता जननि यतः प्रभृत्यपीतः केनापि द्रुततरमेव कारणेन ।
 आरभ्य ध्रुवमिह नस्ततस्तु गोहे नान्यः कश्चिदपि समागतो न दृष्टः ॥ २ ॥
 किं तु क्षुत्कमविवशौ त्वदीयपुत्रौ मामेत्याहतुरुपकण्ठमग्बिकेऽद्य ।
 भद्रे किं भवति हि नौ कृते स्वभोज्यं माता सा क च विगता गृहं विहाय ॥३॥
 श्रुत्वैतत्त्वहमवदं नृपात्मजौ तौ माता वां क च विगतेति नैव वेद्मि ।
 रक्षार्थं निजसदने तथा प्रयुक्ता तस्याः शासनमपहाय किं करोमि ॥ ४ ॥
 उक्तौ ताविति च मया स्वयं प्रविश्य क्षिप्रं मन्दिरमथ भोजनं प्रलब्धुम् ।
 खट्वायास्तलमपिधानसूक्ष्मभाण्डार्किंचिन्मांसशकलयुग्ममाशतुश्च ॥ ५ ॥

श्रुत्वैतत्सपदि ससंभ्रमं सदुःखं तद्भाण्डं स्वयमुपसृत्य भैरभक्ता ।
शीर्षेणापि च ननु वक्षसा विहीनं हर्षोन्मुक्तनिजमना ददर्श तत्र ॥ ६ ॥

अन्यथातितशकुन्तकर्षितोरःशिरःसु परिपूरिताङ्गकम् ।

तच्चकार सहसा तथैव सा द्रव्यगौरवनितान्तसौरभम् ॥ ७ ॥

गृढमेव ननु तत्ततः समादाय भाण्डमतिमात्रहर्षिता ।

रम्यकल्पितसुवेशशोभिता सार्थवाहनिकटं जगाम सा ॥ ८ ॥

आगतामथ स भाण्डधारिणीं तां निरीक्ष्य गुरुजातसंपदः ।

गाढरामपरिरम्भचुम्बनाद्यैरतोषयदतीव भूरिशः ॥ ९ ॥

शाकिनी गदितशिक्षयादरात्तच्चखाद सकलं स्वयं पलम् ।

अन्यमांसमपि सा जघास तच्चित्तरञ्जनकृतेऽनुरागिणि ॥ १० ॥

सोऽथ सार्थपतिरेतया समं राजयोग्यवरभोगरूपया ।

उच्चकैर्विषिधचेष्टितं व्यधात्स्वात्मगुप्तसदने यथेप्सितम् ॥ ११ ॥

क्षणं सघनसंमदं ललितकुन्तलाकर्षणं

क्षणं च परिचुम्बनं सुभगतत्कपोलद्वये ।

क्षणं मधुरमद्यपानमपि जानुयुग्मं पुरो

निधाय च ससंभ्रमं मणिमये महाभाजने ॥ १२ ॥

मुहुश्च परिरम्भसंभवसुखामृतास्वादनं

मुहुर्मदनविभ्रमं.....मुहुर्नर्म च ।

मुहुः स्वगुणकीर्तनं मुहुरपि प्रियाः सत्कथा

मुहुश्च कमनीयचेष्टितमलं रतिव्यत्ययम् ॥ १३ ॥

वणिकस इति भूरिशो ह्यनुभवन्समं चैतया

निनाय रजनीं मुहूर्तं.....बलं सुखं हर्षवान् ।

ततः समुदिते रवौ प्रतिमुमोच तां वल्लभां

स्वकीयसदनं प्रति प्रचुरभोगसं-र्षितः ॥ १४ ॥ (तिलकम्)

ततः समुपसृत्य तां स वणिगाह हर्षान्वितो

गृहस्थजरतीस्त्रियं कृतनमस्कृतिस्तत्पुरः ।

यदेव भवती जगाद जननि प्रियं मे हितं
 तदद्य विहितं मया सपदि सावहेलं निशि ॥ १५ ॥
 निशम्य वणिजो वचस्तदिति सा विमृश्य क्षणं
 जगाद जरती विहस्य वणिजं गुरुज्ञानवित् ।
 यदत्र तनया भवद्वरतरं हि सारं परं
 न जग्धमपि तत्त्वया प्रचुरकाम्यसिद्धिप्रदम् ॥ १६ ॥
 स चावददथो किमन्यदधिकं ब्रवीषि द्रुतं
 ह्यतो जननि कथ्यतां हृदि विमृश्य मे निर्णयात् ।
 मयैव ननु खादितं सकलमेव चैकाकिना
 तयार्पितममन्दरागवशतः सगात्रं पलम् ॥ १७ ॥
 उवाच जरती पुरः शृणु वदामि सत्यं तव
 भृशं तनयसारभूतमभवद्विहंग्याः शिरः ।
 उरश्च यदहो तदेव खलु तत्सुतौ जक्षतु-
 स्त्वया यदपि भुक्तमद्य च तदन्यमांसोपमम् ॥ १८ ॥
 स्वपुत्रयुगखादितावयवहीनभाण्डं ततो
 विलोक्य सहसा भृशं तनयभूरिदुःखाकुला ।
 त्वदीयभयकारणादपि कुतश्चिदानीय सा
 निहत्य शकुनिं परं किल तदङ्गतोऽपूपुरत् ॥ १९ ॥
 स सार्थपतिराह तामथ विचिन्तयन्स्वात्मनः
 कुभाग्यपरिजृम्भितं प्रसभविप्रतीसारवान् ।
 क एतदशनेन संभवति मातरुच्चैर्गुण-
 प्रभावगरिमा च को यदनिशं प्रशंसस्यलम् ॥ २० ॥
 ब्रूमाह जरती ततस्तनय यो हि भुङ्क्ते शिर-
 स्तदीयमुत यत्र यत्र स हि तिष्ठति प्राज्यधीः ।
 अवाक्ष्यति स तत्र तत्र सहसैव राज्यं मह-
 त्सुखं च कमनीयमेव नितरां यथेष्टं शुभम् ॥ २१ ॥

स्वहारवरमध्यशोभितसुररत्नधाम्नि ध्रुवं
 शतत्रयमवाप्य संततमुदारदीनारतः ।
 सुखं भजति मङ्गलं श्रयति सोऽपि सद्भाग्यवा-
 नुरश्च सुत यस्तदीयमपि चात्ति कश्चिन्नरः ॥ २२ ॥
 भवान्पलमखादयिष्यदपि भूरिसिद्धिप्रदं
 तदव्ययदितत्प्रभाववशतोऽभविष्यत्सुत ।
 महाघरणिवल्लभः प्रवरभागधेयावहो
 निरन्तरघनाढ्यकोशसुखसंस्थिताम्भोधिजः ॥ २३ ॥
 तदेव विहगीपलं खलु यथा त्वया खाद्यते
 तथा कुरु यथा तथा तनय चैवमेव प्रियम् ।
 त्वदीयहितकाम्यया निजगदे मया संततं
 तदभ्यधिकरुच्यमांसमिह विद्यते तेन किम् ॥ २४ ॥
 अपृच्छदथ तामसौ विपुलजातकौतूहलो
 विघातृपरिवञ्चितं स्वमशुभं विनिन्दन्मुहुः ।
 उपाय इह कथ्यतां जननि मे त्वया सांप्रतं
 किमत्र तु विधीयते वरमते क्षणं चिन्तय ॥ २५ ॥
 प्राज्यं प्राज्यं जननि यदि तन्मेऽभविष्यच्च बह्वी
 वित्तप्राप्तिः प्रतिदिनमथो तावकीनप्रसादात् ।
 यद्यत्किञ्चित्सपदि भवती स्वात्मबुद्ध्याकरिष्य-
 त्तत्तत्को वा सदसदपि वालङ्कयिष्यद्वराकः ॥ २६ ॥
 आकर्ण्यसौ तदिति जरती सार्थवाहं वभाषे
 शीर्षे वक्षस्यपि च तु विहंग्यास्तु तस्या यदस्थि ।
 काम्यं रत्नं तनय रुचिरं वाञ्छिता मेयसिद्धि-
 प्राप्तिप्राज्ञानुपमविभवं माननीयं तदस्ति ॥ २७ ॥
 नैतत्केनापि खलु सुमते जीर्यते नाम भुक्त्वा
 तस्मात्तस्यास्तनययुगवक्षोन्तरे विद्यतेऽद्य ।

तत्तत्प्रेम्णा यदि निजसुतौ साहनिष्यन्निगूढं

किं चैतद्व्यस्थियुगलमतोऽप्रापयिष्यद्भवांस्तत् ॥ २८ ॥

अद्य त्वं तनय तथा कुरुष्व तूर्णं सद्यो यद्दुचिरतरास्थिनी निगीर्य ।

प्राप्नोषि प्रवरमते धराधिपत्यं वित्तं च प्रतिदिनमुच्चकैर्यथैव ॥ २९ ॥

अन्यत्किञ्चित्तदपि न हि तद्विद्यते नात्र मन्त्रः

पुत्रैतच्चेत्सपदि बत संपत्स्यते ते स्वभाग्यैः ।

किं भूयिष्ठैः सततविफलायासदैः कार्यभारै-

स्तस्मादत्रैव शुभदमहाकर्मणि प्रेरयैताम् ॥ ३० ॥

उक्त्वा चैवं सपदि विरतायां तु तस्यां जरत्यां

स्फीतोत्कण्ठातिविविधमहाभोज्यसंपूर्णभाण्डा ।

रन्तुं तस्यान्तिकमुरुमुदा सा यथौ मेरभक्ता

सालंकारा रुचिरतरसंकल्पिताकल्पशोभा ॥ ३१ ॥

तामायान्तीं सपदि स वणिग्वीक्ष्य सोत्कण्ठचित्तां

चेटीस्कन्धार्षितवरमहाभोज्यभाण्डां सहर्षाम् ।

कोपाटोपं विगतहसितं धारितादत्र मौनं

त्यक्त्वालापं परिहृतगुणं सावमानं चकार ॥ ३२ ॥

आलोक्यैवंविधमुपगता कामिनं तं प्रदध्यौ

धिङ्घ्नां भाग्यैः सततपरिहीनामुदारावसादाम् ।

दीनाराणां त्रितयशतदां प्रत्यहं तां विहंगीं

हत्वा यः सेवित इह बत प्रत्युतासौ समन्युः ॥ ३३ ॥

ध्यात्वैवं तं सविनयमसावाचक्षे सदुःखा

केनैवं त्वं प्रकुपित इवालोक्यसे प्राणनाथ ।

जानाम्यत्र प्रियतम विचार्यापि हेतुं न किञ्चि-

त्तन्मा मिथ्या मयि घनरुषा वक्रवक्रं कुरुष्व ॥ ३४ ॥

जानीषे किञ्चिदपि खलु चेद्रोषलेशं मम त्वं

यद्भूयास्त्वं किमिह तु करोष्युच्चकैश्चावहित्याम् ।

मङ्गं याज्ञा यदिह भवता दीयते सादरेण
 क्षिप्रं सा चेद्यदि न दिहिता तद्रुषं धत्स्व चित्ते ॥ ३५ ॥
 दैवान्निष्कारणमपि विभो चेत्प्रकुप्यस्यभीक्षणं
 तन्नो युक्तं सदयमनसां त्वाटशानां जनानाम् ।
 भूयोभिर्वा किमिह वचनैः किं प्रलापैश्च मिथ्या
 मां पादान्ते ध्रुवमपरंथा विद्धि संत्यक्तजीवाम् ॥ ३६ ॥
 उक्त्वैवं तच्चरणयुगले संनिपत्य प्रभूत-
 प्राप्तस्वान्तस्मरशरभरासारसंभूतपीडा ।
 तत्कालं सा करुणकरुणं गाढरागंगृहीता
 वक्षोजोर्ध्वच्युतनयनवाष्पाम्बुधारा रुरोद ॥ ३७ ॥
 त्यक्त्वा मौनं सपदि कुपितः स्वार्थलोभगृहीतो
 दूरं कृत्वा विधिमपि हठात्सिद्धिमिच्छन्वराकः ।
 तां रागान्धामथ स शनकैराचक्षे कथंचि-
 त्त्तद्वक्त्रालोकननिरतदृष्टिं निजां संनियम्य ॥ ३८ ॥
 त्वं मे भर्ता त्वमसि दयितः प्राणनाथस्त्वमेव
 त्वं सर्वस्वं मम यदपि चास्ति प्रभो तत्त्वदीयम् ।
 वाङ्मात्रेण प्रतिदिनमहो भाषसे चैवमद्धा
 प्रत्यक्षं तन्न हि तु फलतो लभ्यते किंचिदेव ॥ ३९ ॥
 इत्थं तद्वचनेन जातकुतुका सोद्वाष्पनेत्रा ततः
 पप्रच्छाङ्घ्रितले निपत्य सहसा साभ्यर्थनं सादरम् ।
 किं गूढं भवता विनाप्यकरवं कार्यं ममेहोच्यतां
 ज्ञात्वा तत्सदसद्विनिर्णयमहो यद्रोचते तत्कुरु ॥ ४० ॥
 इति देलरामाकथासारे सरोषकामुकानुनयो नाम पञ्चमः सर्गः ।

षष्ठः सर्गः ।

श्रुत्वा तत्स वणिगुवाच दुर्मतिस्तां नैवासीन्मम विहगीपलेऽतिलिप्सा ।
 वक्षःशीर्षमपि तदीयमेव भोक्तुं वाञ्छामूक्तिमपरमांसचर्वणेन ॥ १ ॥

तद्वस्तुद्वयमपि सर्वमेव सद्यः स्नेहेन स्वसुतयुगाय पूर्वमद्धा ।
 दत्त्वा मन्त्रिकटमथागतासि भाण्डं संपूर्णं परस्वगगात्रतो गृहीत्वा ॥ २ ॥
 साकण्योक्तिमिति तमेव मन्यमाना विज्ञानप्रवरमहाधियं तु कंचित् ।
 प्रत्याह प्रिय मदसंनिधौ तु ताभ्यां जग्धं तद्वद किमहं करोमि तत्र ॥ ३ ॥
 सोऽवादीघदि दयितेऽधुना ध्रुवं मां जानीषे प्रियतममेव कामुकाग्र्यम् ।
 तत्पूर्णे निजतनयौ यथा तथा तौ हन्यास्त्वं युगपदलं निगूढमेव ॥ ४ ॥
 उत्पाद्य हृदयमथो तयोः स्वयं तद्वक्षोन्तर्गतविहगीवरास्थियुग्मम् ।
 आकृष्य द्रुतमधुना प्रयच्छ मह्यं मन्युर्भे न च परथा प्रशाम्यति द्राक् ॥५॥

विद्युन्निपातमिव मन्दिरवहिदाहं

खड्गप्रहारमिव सागरमज्जनं वा ।

जारानुरोधवशतः शिशुमारणं हा

साङ्गीचकार धिगहो वनितानुरागम् ॥ ६ ॥

श्रुत्वेत्यथाभ्युपगमं नितरां प्रतुष्टो

दुष्टो वणिकसपदि तां दृढमालिलिङ्ग ।

गेहे निजे द्रविणभूरितरव्ययेन

प्रोच्चैस्तदा वरमहोत्सवमादिदेश ॥ ७ ॥

आनीय सोऽन्तिकमहो विविधं प्रभूतं

पक्कान्नहारिमदिरादियथेष्टभोज्यम् ।

आरोप्य तां निबिडरागहृतां निजाङ्गे

प्रीतां परामनुबभूव रतादिभोगैः ॥ ८ ॥

आलिङ्ग्य तां निबिडमेव नरेन्द्रपत्नीं

भोगान्सुदुर्लभतरांश्च पुरो निरीक्ष्य ।

आखण्डलं च मदनं धनदं तदानी-

मात्मानमेव स विवेद वणिकप्रमोदात् ॥ ९ ॥

कृत्वा क्षणं तदधरामृतपानलीलां

स प्रोद्धतप्रमदजातनितान्तदर्पः ।

पीयूषलाभमथिताम्बुनिधिप्रभूत-

संभूतखेदविवशांस्त्रिदशान्निन्द ॥ १० ॥

तन्नेत्रवक्त्रकरकण्ठकुचोदराति-

शोभां निरीक्ष्य रुचिरां स चिरं विचार्य ।

इन्दीवरेन्दुकमलाच्युतशङ्खहेम-

कुम्भाशनिप्रविहितानुकृतिं न सेहे ॥ ११ ॥

एवं तदा विरचयन्स्वमनोविनोदं

साकं तथा विविधनर्मकथाश्च कुर्वन् ।

संसेवयन्सुरतसौख्यमलं यथेच्छं

तामत्यवाहयदसौ क्षणवन्नियामाम् ॥ १२ ॥

उत्थाय साथ वणिजः शयनाद्गतायां

रात्रौ स्वपुत्रयुगमारणवद्धकक्ष्या ।

कर्तुं ह्युपायमतिदुःखकरं प्रभूत-

पापावहं च निजमन्दिरमाजगाम ॥ १३ ॥

ध्यात्वा चिरं निविडरागविनष्टबुद्धिः

सा दुष्टकामुकसमागमतुष्टचित्ता ।

अन्विष्य कंचिदपि दासमतीव पापं

जग्राह वित्तनिचयेन दयाविहीनम् ॥ १४ ॥

स्थूलाकृतिं शमनहंक्रुतितुल्यवाचं

कृष्णाननं दुरितकर्मनिरस्तशङ्कम् ।

आनीय तं विजनमाह नितान्ततीव्रं

चात्यन्तनिर्घृणमतीव भयानकं च ॥ १५ ॥

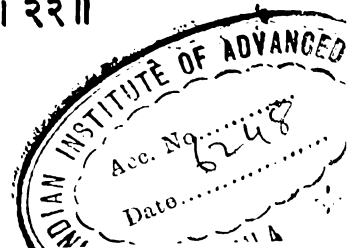
त्वत्स्वामिने हि विगणय्य वितीर्ष्य दीना-

राणां सहस्रमधुनैव समग्रमेव ।

दासीकृतस्त्वमिह वाञ्छितकर्महेतोः

क्षिप्रं मया प्रकुरु तद्यदहं ब्रवीमि ॥ १६ ॥

यद्येकमेव भवता क्रियतेऽद्य काये
 सद्यस्तु तेन भविता तव दास्यमुक्तिः ।
 तत्त्वं करोषि यदि नैव तु मूर्खभावा-
 च्छास्ति परामनुभवस्यधुनैव मत्तः ॥ १७ ॥
 श्रुत्वेत्यसौ समुपजातनितान्तहर्ष-
 स्वान्तर्व्यथाभयविषादनिरस्तधैर्यः ।
 पप्रच्छ तां जननि किं क्रियते मयाद्य
 तद्यत्र दुष्करतमेऽस्ति मनोरथस्ते ॥ १८ ॥
 सा प्रत्यभाषत कुरागविनष्टबुद्धि-
 मांसं पुनः स्थितमिमं विकरालवक्रम् ।
 एतौ मदीयतनयौ सहसाधुनैव
 गूढं निहत्य कुरु वाञ्छितपूरण मे ॥ १९ ॥
 आर्कसिकोद्गततडिद्विनिपाततुल्यं
 श्रुत्वा तदेवमतिमात्रगतत्रपोऽपि ।
 कर्णौ पिधाय स बभूव दयार्द्रचित्तः
 कश्चूतचम्पकतरु जडधीश्छिनत्ति ॥ २० ॥
 तां व्याजहार धरणौ प्रणिपत्य दासो
 ब्रूह्यन्यदद्य ननु यत्तदहं करिष्ये ।
 निष्कारणं जननि रम्यगुणाभिरामौ
 कान्ताकृती तव सुतौ तु कथं निहन्याम् ॥ २१ ॥
 कन्दर्पदर्पहरकान्तिसुरूपरम्या-
 वेतौ निहन्तुमपि सर्वजगत्कृतान्तः ।
 कारुण्यमावहति चेतसि हा कृतान्तो
 मातः प्रसीद विपरीतधियं त्यजातः ॥ २२ ॥
 देशेऽस्मिन्नप्यखिल एव हि विश्रुतौ तौ
 राजोचितप्रवरलक्षितलक्षणत्वात् ।

हन्यां कथं यदि च केनचिदेतदेवं
 दृष्टं श्रुतं च भविता मम ते च शास्तिः ॥ २३ ॥
 तेनापि निर्दयतरेण तथाविधेन
 प्रोक्ता विधाय विनयं च भयं च दत्त्वा ।
 नो दुर्गृहात्तु विचचाल कुकामिराग-
 ग्रस्तस्वबुद्धिरतिनिर्दयतां जगाम ॥ २४ ॥
 तस्या नितान्तमिति दुर्ग्रहमाकलय्य
 स्वार्थातिसाध्वसवशीकृतचित्तवृत्तिः ।
 अङ्गीचकार स कथंचिदहो तदीय-
 पुत्रद्वयप्रलयकर्म ततो भुजिष्यः ॥ २५ ॥
 अत्रान्तरे हि विहगीविनिगीर्णमस्थि-
 वक्षःप्रभावसमुपार्जितवित्तराशिः ।
 ज्येष्ठानुजस्य तु बभूव सदैव दीना-
 राणां शतत्रितयलाभवशेन तस्य ॥ २६ ॥
 क्रीडानिमित्तमथ तौ विजनं स नीत्वा
 बालौ नरेन्द्रतनयौ विगतात्मशङ्कौ ।
 जग्राह वक्षसि निधाय बत स्वमुष्टिं
 हन्तुं रुषा सपदि राहुरिवार्कचन्द्रौ ॥ २७ ॥
 पप्रच्छतुस्तमवनीशसुतावकस्मा-
 त्कस्माल्प्रकुप्यसि सखे बत निर्निमित्तम् ।
 दासत्वमेव कुरुषे सततं हि नस्त्वं
 नास्माभिरप्रियमकारि तवाद्य किंचित् ॥ २८ ॥
 श्रुत्वेत्युवाच स ततः परिचारकस्तौ
 केनापि कारणवशेन भवज्जनित्री ।
 रोषाकुलास्ति युवयोरधुना नितान्तं
 सोऽहं प्रयुक्त इह वामनया निहन्तुम् ॥ २९ ॥

किञ्चित्तीयवपुंषोस्तु भवान्न कुर्या-

तौ त्वं निहत्य सहसा प्रकटं समेहि ।

इत्यादिदेश जननी युवयोरिदानीं

मां किं करोमि परतन्त्रनिजक्रियस्तत् ॥ ३० ॥

दृष्ट्वा युवां हि निहतौ धनजातहर्षा-

दङ्गीचकार मम किंकरकर्ममुक्तिम् ।

सा चान्यथा विविधया तनयातिपीडां

स्वार्थान्स भीतिवशगः किमहं करिष्ये ॥ ३१ ॥

तावूचतुः सविनयं प्रणिपत्य दासं

संभूतभूरितरभीतिसकम्पचितौ ।

नैवार्हसि त्वमिह हन्तुमनागसौ नौ

साधो विचारय मनस्यधुना स्वयं तत् ॥ ३२ ॥

निष्कारणं च यदि हंसि सखेऽधुनावां

पापं भविष्यति नितान्तममन्ददुःखम् ।

त्वं घातयन्सपदि नौ यदि केनचिच्च

दृष्टः खलीकृतिमवाप्स्यसि चानिवार्याम् ॥ ३३ ॥

अङ्गीकृता यदि तया हितया जनन्या

हत्वा हि नौ तव तु किंकरकर्ममुक्तिः ।

तत्पुंसु सत्सु कथमर्हति मङ्गु रामा

कर्तुं यथेच्छमधिकारममन्ददर्पात् ॥ ३४ ॥

कर्तुं सखे स्वपरिचारककर्ममुक्तिं

ह्यावां विलिख्य निजलेखमिहैव तुल्यम् ।

व्यक्ताक्षरैः स्वयमुताद्य तथा ददाव

त्वां जातुचिन्न तु रुणद्धि यथैव कश्चित् ॥ ३५ ॥

भोगार्थमप्यतनुहर्षकरं च दीना-

राणां सहस्रमपि संप्रति दीयते ते ।

स्वार्थो भवत्यभिमतो भवतो नितान्तं
 पुण्यं च नौ तदपि रक्षसि चेद्विचार्य ॥ ३६ ॥
 किं चान्यथा तव सखे गुरु पातकं स्या-
 त्स्वार्थोऽपि नश्यति न तुष्यति कोऽपि बुद्ध्वा ।
 नो सा भविष्यति च किंकरकर्ममुक्तिः
 स्त्रीणां मतं हि विफलं सति पुंसि यस्मात् ॥ ३७ ॥
 तद्भोः प्रसीद कुरु मा गुरु पातकं नौ
 त्रायस्व संप्रति सखे श्रय साधुवादम् ।
 कीर्तिं नितान्तमिह चापरलोकपथ्यां
 श्रेयस्करं प्रबलपुण्यमलं गृहाण ॥ ३८ ॥
 श्रुत्वेत्यभाषत ततो मुदितः स दीना-
 राणां सहस्रमिह मे त्वरितं युवाभ्याम् ।
 तद्दीयते यदि च संप्रति लेखपत्रं
 रक्षामि वां भवतु यत्तदतो ममाद्य ॥ ३९ ॥
 तस्मै विलिख्य च ददौ नितरां प्रतुष्टो
 ज्येष्ठः खलेखमथ किंकरकर्ममुक्त्यै ।
 तस्यानुजश्च सहसैव यथोक्तदीना-
 राणां सहस्रमपि जीवितरक्षणार्थम् ॥ ४० ॥
 ततः प्रमुदितो भृशं द्रविणतः सदा मेरकः
 उवाच नृपतेः सुतौ भयविकम्पिताङ्गौ पुरः ।
 पलाय्य ननु कुत्रचिद्विपुलरंहसा गम्यतां
 ब्रजाम्यपरदेशमध्यमहमप्यलं साध्वसात् ॥ ४१ ॥
 श्रुत्वैवं गिरमुच्चकैः प्रमददां तौ भूमिपालात्मजौ
 मार्तण्डातपतप्तधन्वधरणौ पीयूषवृष्टिं यथा ।
 दूरं कापि तु जग्मतुः प्रतिभयास्त्वं मन्यमानौ पुन-
 र्जातं भूरिजवोद्गतामिततरोच्छ्वासे प्रकम्पाकुलौ ॥ ४२ ॥
 इति देलरामाकथासारे कामुकाराधनार्थं दासविमुक्त्यनन्तरं पुत्रद्वयपरदेशगमनं नाम
 षष्ठः सर्गः ।

सप्तमः सर्गः ।

गच्छन्तौ विपुलाध्वखिन्नवपुषौ क्षुत्क्षामकण्ठौ भृशं
 नानारम्यगवाक्ष्यहर्म्यरुचिरागारावलीदन्तुरम् ।
 तीक्ष्णानल्पसुशिल्पमूर्तिजनितासंसेवितं कंचिद-
 प्येकं सत्पुटभेदनं पृथुघनं संप्रापतुस्तौ क्रमात् ॥ १ ॥
 तत्काले विधियोगतो नरपतिस्तत्रागमत्पञ्चतां
 तद्दुःखाकुलसाधुवर्यसचिवान्वाप्साम्बुसिक्ताननान् ।
 स्वप्ने दिव्यपुमाञ्जगाद सहसा कश्चित्समभ्येत्य ता-
 न्प्रत्येकं दयया निशीथसमये व्योम्नोऽवतीर्य खयम् ॥ २ ॥

युष्मद्भाग्यवशान्महम्मदसुरत्राणात्मजः सद्गुण
 इत्राहीम इति प्रसिद्धनिजनामेह भ्रमँश्चागतः ।
 राजद्वारि निशाक्षये रुचिरसद्रूपो हि यो दृश्यते
 तस्मै राज्यमिदं भवद्भिरधुना सर्वैर्द्रुतं दीयताम् ॥ ३ ॥
 इत्युक्त्वा सचिवान्स दिव्यपुरुषोऽप्येकैकशोऽन्तर्दधे
 स्वप्ने तेऽपि तदित्थमत्र वचनं चेतोहरं दुर्लभम् ।
 अन्योन्यं जगदुः प्रहृष्टमनसः प्रातस्ततस्तत्यजुः

स्वक्षोणीपतिमृत्युकालजनितस्वान्तव्यथावैशसम् ॥ ४ ॥
 अत्रान्तरे तौ क्षितिपालपुत्रावितस्ततः संभ्रमतो भ्रमन्तौ ।
 पुरं प्रविश्य श्रियमीक्षमाणामेकां मसेदामथ पश्यतः स्म ॥ ५ ॥
 तत्रोपविश्य श्रमविश्रुथाङ्गो ज्येष्ठोऽनुजं प्राह स राजपुत्रः ।
 भ्रातः श्रियं पश्य पुरोत्तमेऽस्मिन्नदृष्टपूर्वां विविधां मनोज्ञाम् ॥ ६ ॥
 एतस्य रम्यां पुटभेदनस्य द्रष्टुं श्रियं संप्रति किं तु बह्वीम् ।
 भ्रातस्तदेकेन पथा व्रज त्वं गच्छामि चान्येन च वर्त्मनाहम् ॥ ७ ॥
 दिनावसाने च ततो मिलित्वा भ्रातर्मसेदान्तर एव चात्र ।
 कथासुखं चानुभवाव उच्चैः परस्परालोकितकौतुकेन ॥ ८ ॥
 श्रुत्वेति तद्वाक्यमथो कनीयांस्तथेति चोक्त्वा प्रययौ सुदूरम् ।
 उत्थाय सोऽप्यग्रज उच्चकैस्तां द्रष्टुं श्रियं तत्र पुरे चचार ॥ ९ ॥

स चाग्रजोऽगच्छदुदारलक्ष्मीं पश्यन्पुरे तत्र सविस्मयोऽलम् ।
 समाससाद् क्षितिपालसिंहद्वारं निबद्धामितवारणाश्वम् ॥ १० ॥
 सुलक्षणालोकनकौतुकेन पृष्टो जनैरन्वयनामनी सः ।
 स्वकीयवृत्तान्तमशेषमेव व्यावर्णयामास नरेन्द्रसूनुः ॥ ११ ॥
 निवेदितं तत्र जनैः सहर्षं ततः ससैन्याखिलमन्त्रिमुख्याः ।
 पौराश्च बद्धाञ्जलयः समन्तादुपागता राजसुतं प्रणेमुः ॥ १२ ॥
 स्वप्नोक्तसलक्षणदर्शनेन प्रहृष्टचित्तैः सचिवैस्तदानीम् ।
 हिरण्यकुम्भैर्विमलाम्बुपूर्णै राज्येऽभिषिक्तः स रराज राजा ॥ १३ ॥
 प्राज्यं स राज्यं समवाप्य नानाभोगोपभोगोत्सुकमानसोऽभूत् ।
 कनीयसो आतुरहो कदाचित्सस्मार नो राजसुतस्य तस्य ॥ १४ ॥
 अत्रान्तरे स क्षितिपालसूनुर्मो(र्मु)रादभक्षो(वरुशो) दिवसावसाने ।
 अदर्शनाद्भ्रातुरहो मसेदासमीपमागत्य शुशोच दुःखात् ॥ १५ ॥
 दूराध्वस्वेदेन बुभुक्षया च आतुर्वियोगेन च पीड्यमानः ।
 कथंचिदाहारमसौ तु किंचिच्चकार तत्रापणमध्यमेत्य ॥ १६ ॥
 इतस्ततो आतृगवेषणार्थं भ्रमन्प्रभूतव्यसनान्तचेताः ।
 स्वलद्गतिर्दूरतराध्वस्वेदादेकं वरोद्यानमथाविवेश ॥ १७ ॥
 व्याकोशपुष्पस्तवकप्रनम्रप्रतानिनीराजिविराजमाने ।
 तत्र क्षणं शाखितलोपविष्टस्तुतोष नानाश्रियमीक्षमाणः ॥ १८ ॥
 इतस्ततो यावदसौ स्वदृष्टिं क्षिपन्क्षणं शाखितलेऽत्र तस्थौ ।
 तदन्तिके तावदथारुरोह प्रोत्तुङ्गसौधं वनिता तु काचित् ॥ १९ ॥
 विराजितां साञ्जनहारिनेत्रद्वयेन समृङ्गजितोत्पलेन ।
 प्रोत्तुङ्गपीनस्तनयुग्मशोभाहिरण्यकुम्भाहितकान्तिगर्गा(र्भा)म् ॥ २० ॥
 आश्यामधम्मिल्लविधुंतुदेन आन्त्या सुसंपूर्णतुषाररश्मेः ।
 व्योम्नोऽवतीर्य द्रुतमेव भूमौ रुषेव पश्चात्समुपात्तवक्राम् ॥ २१ ॥
 लावण्यपाथोनिधिरत्नवीचिं तारुण्यहेमाद्रिहिरण्यवल्लीम् ।
 सुकान्तिगङ्गानलिनीं प्रफुल्लां शृङ्गारमद्भूमिरुहालवालाम् ॥ २२ ॥

दम्भोलिमध्यामपि वंशनासामानन्ददामन्दसुसुन्दरत्वात् ।

तां सुन्दरीं वीक्ष्य ननन्द तत्र पूर्णन्दुवक्रां स नरेन्द्रसूनुः ॥ २३ ॥

(चतुर्भिः कुलकम्)

ततः स दध्यौ नरनाथसूनुर्नवीनसंभूतमनोभवार्तिः ।

इयत्यहो नो ददृशे न काचिन्मया पुरेऽस्मिन्भ्रमता पुरंध्री ॥ २४ ॥

किमप्सराः काचिदियं तु नाकाच्छापावतीर्णा धरणीतलेऽत्र ।

पुरान्तरार्तिकं बहिरन्यथेयं व्यक्तं समारुह्य करोति हर्म्यम् ॥ २५ ॥

ध्यात्वेति निर्याय नरेन्द्रसूनुरुद्यानमध्यात्सहसा ततः सः ।

तदन्तिके कांचिदुपेत्य दासीं पप्रच्छ केयं ललना स्थितेति ॥ २६ ॥

सा चेष्टिका भूमिपतेस्तनूजं जगाद जातामितकौतुकं तम् ।

इयं पुरेऽस्मिन्प्रथिताभिरामा वेश्यास्ति नाम्ना खलु देलरामा ॥ २७ ॥

दीनारराशिं विगणय्य सद्यः शतत्रयं यो हि ददाति चास्यै ।

एकां स रात्रिं भजते विचित्रभोगैः सुखं साकमथानयेह ॥ २८ ॥

श्रुत्वेति संचोदितचित्तवृत्तिर्लब्धावकाशेन मनोभवेन ।

अद्य प्रयच्छामि शतत्रयं यत्पूर्णां समावेदय चेत्युवाच ॥ २९ ॥

ततस्तया हर्षपुरःसरं तत्समीपमागत्य निवेदितः सः ।

तदीयवाचा प्रविवेश देलरामाभिरामालयमुच्चशोभम् ॥ ३० ॥

विलोक्य तं साद्भुतरूपकान्ति मनोहराकारमुदारशोभम् ।

प्रत्युद्ययौ जातनितान्तहर्षा निजासनार्थं सविधे निधाय ॥ ३१ ॥

नानाखलंकारभराभिरामां सदान्यरामाधिककान्तिकान्ताम् ।

विलासहास्यादिगुणाविरामां ददर्श हर्षादथ देलरामाम् ॥ ३२ ॥

अन्योन्यमालिङ्ग्य ततोऽतिगाढं कपोलयुगलं परिचुम्ब्य चैव ।

प्रीतिं प्रकल्प्य प्रथमं नितान्तं चैकं त्वलंचक्रतुरासनं तौ ॥ ३३ ॥

चेटीगिरा तत्पुरतस्तदानीं दीनारराशिं विगणय्य सद्यः ॥

स सर्वमेवात्र तु सावहेलं चिक्षेप वस्त्रान्तरतो विकृष्य ॥ ३४ ॥

तदन्तिके चाथ विचित्रशोभं पर्यङ्कमारुह्य नितान्तरम्यम् ।

नानाविधैर्भोगचर्यैर्यथेच्छं संभोगसौख्येन च पिप्रिये सः ॥ ३५ ॥

ततो गतायां कमनीयभोगैर्मुहूर्तवत्तत्र तु यामवत्याम् ।
 प्रविश्य चेटी तमुवाच कोपान्निर्याहि तूर्णं सदनादमुष्मात् ॥ ३६ ॥
 दत्ता यथा ह्यो भवता स्वभाटी तथाद्य योऽस्यै हि ददाति कामी ।
 स एतया साकमिहैकरात्रिं भोगान्यथेच्छं भजते मनोज्ञान् ॥ ३७ ॥
 श्रुत्वेति तद्वाक्यमथाभ्यधात्तां मयैव भाटी प्रतिपाद्यतेऽद्य ।
 तथैव ह्यः किं तु यथैव नूनं मिथ्यातिक्रोपं त्यज चेष्टिके त्वम् ॥ ३८ ॥
 उक्त्वेति संरम्भवशेन तूर्णं प्रक्षिप्य भाटीं पुरतो यथोक्ताम् ।
 तथैव भेजे विविधान्नपानस्वेच्छाहितानल्परतोपभोगान् ॥ ३९ ॥
 तस्यां गतायामपि यामवत्यां तथैव दासीवचनेन सद्यः ।
 प्रक्षिप्य भाटीं पुरतो यथोक्तां निशामुखं प्राग्वदसौ सिषेवे ॥ ४० ॥
 इत्थं तदानीं कतिचिद्दिनेषु यातेषु दध्यावथ वारयोषित् ।
 यथोक्तदीनारसमर्पणेन प्रभूतसंभूतकुतूहला सा ॥ ४१ ॥
 अहो न कोशादि विलोक्यतेऽस्य स्वहस्तगं नो द्रविणं च किञ्चित् ।
 न चापि कश्चिद्भृतकोऽनुयायी वहिश्च नो निर्गमनं कदाचित् ॥ ४२ ॥
 कुतः समानीय ददाति वित्तं चेटीगिरा संप्रति तूर्णमेषः ।
 यथोक्तदीनारचयं हि मह्यं को हेतुरत्रेति न वेद्मि हन्त ॥ ४३ ॥

इत्थं विमृश्य सुचिरं हृदये तदानीं

ज्ञातुं तदीयधनसंभवकारणं सा ।

कर्तुं च किञ्चिदपि कौतुकमात्मसिद्धौ

तं चापि वञ्चयितुमेव समुद्यताभूत् ॥ ४४ ॥

इति देलरामाकथासारे देलरामासमागमनानन्तरं राजपुत्रस्य वञ्चनोपायो नाम
 सप्तमः सर्गः ।

अष्टमः सर्गः ।

अथ समारभतात्मघनेन सा वरतरं स्वमहोत्सवमेकदा ।

मधु नितान्तमपाययदत्र तं सविनयं प्रणिपत्य पुनः पुनः ॥ १ ॥

मधुमदेन तु निष्कलमीक्ष्य तं विनयपूर्वमपृच्छदसौ स्वयम् ।

किमिति विचचयेन भवेद्विभो यदि भवद्विध एति सुकामुकः ॥ २ ॥

अहमतो ह्यधुना तव किंकरी ललितकान्तिवशीकृतमानसा ।
 त्वमपि जीवितनाथ इहास्ति यन्मम धनं त्वदधीनमिदं हितम् ॥ ३ ॥
 तदपि कौतुकमेकमिहाद्य मे मनसि जीवितनाथ विजृम्भते ।
 यदसितोत्कलिकावशतः सदा न रसिकास्मि तु कुत्रचिदप्यहो ॥ ४ ॥
 तदहमस्मि तवाद्य यदि प्रिया यदि च वेत्सि तु मामनुरागिणीम् ।
 मयि चिकीर्षसि चेत्त्वमनुग्रहं कथय तत्कुतुकिं विनिवारय ॥ ५ ॥
 इति निशम्य तदीयगिरं ततो मधुमदापहृताखिलचेतनः ।
 सपदि तां तदपृच्छदसौ तदा किमिति संभ्रमतो नृपनन्दनः ॥ ६ ॥
 अथ ततो गणिका निजगाद सा यदि विवर्णयसि स्फुटमद्य मे ।
 यदि न कुप्यसि नाथ मनागपि प्रियतम ध्रुवमद्य वदामि तत् ॥ ७ ॥
 वद तदद्य तु वेद्मि यदि प्रिये ध्रुवमिह द्रुतमेव मयोद्यते ।
 इति निशम्य नृपात्मजभारतीं सपदि वक्तुमसावुपचक्रमे ॥ ८ ॥
 न निजधाम न चानुचरागमो न च बहिर्गमनं तव दृश्यते ।
 न हि तु किञ्चिदपि स्वकरेऽप्यहो किमपि नैव च भाण्डमपि प्रभो ॥ ९ ॥
 इयदहो प्रतिवासरमेव तत्कुत इदं द्रविणं तव विद्यते ।
 इति हि जीवितनाथ कुतूहलं मनसि संप्रति तिष्ठति मेऽनिशम् ॥ १० ॥
 अथ स वारवधूमविदन्निमां कुसृतिवञ्चनतत्परमानसाम् ।
 सुपरिपीतघनासवमोहितः सरलहृत्समभाषत सत्यतः ॥ ११ ॥
 शृणु पुरैकविहंगसुता हि नः समभवत्सघने सदने कृशा ।
 बत निहत्य तु तामपचक्रदाचिदपि मज्जननी विजने स्वयम् ॥ १२ ॥
 अथ तमेव तदीयमुरस्तदा द्रुततरं विनिगीर्य निजे गृहे ।
 किमपि कर्म विधातुमथो बहिर्विगतमातरि जातबुभुक्षया ॥ १३ ॥
 यतः प्रभृति खादितं तदपि किं तु वक्षो मया
 ततः प्रभृति सर्वदा द्रविणमेतदुत्पत्स्यति ।
 निजोरसि च बल्लभे किल तदस्ति जानेऽस्ति मे
 तदन्तिकतमांशुके कथमिदं भवेदन्यथा ॥ १४ ॥

इति स्फुटतरं गिरं सपदि सा समाकर्ण्य तां
 विधाय मधुना समं मुदितमानमामिश्रितम् ।
 तथाविधघनासवापहृतचेतनाय द्रुतं
 ददौ तु वमनौषधं नृपसुताय तस्मै तदा ॥ १५ ॥
 ववाम सकलं ततो यदपि जग्धमेवाशनं
 महामणिमनोहरं तदपि चास्थि वक्षोऽन्तरात् ।
 निपीतमदिरालवस्रवदमन्दनासाम्यवा-
 न्स भूमिपतिनन्दनः सपदि खेदितो विव्यथे ॥ १६ ॥
 नरेन्द्रतनये ततो वमनखेदसुप्ते निशि
 प्रहृष्टगणिकाप्यसौ तदतिवान्तभोज्यान्तरात् ।
 गवेप्य च विलोक्य निर्मलतरं विधायस्थि त-
 न्निगीर्य च तदन्तिके व्यधित तत्र निद्रासुखम् ॥ १७ ॥
 प्रभातसमये तथा सपदि चोदिता चेष्टिका
 जगाद् घनमन्युना नृपतिनन्दनं निर्धनम् ।
 इतोऽपसर सांप्रतं त्वपर एति वित्तप्रदः
 किमत्र कुरुषे रुषेति करमाचर्क्य स्वयम् ॥ १८ ॥
 उवाच स तु पूर्ववत्समहिमास्थिरत्नास्थया
 मयैव खलु दीयते तदखिलं यथोक्तं घनम् ।
 त्वमद्य कुरुषे रुषं किमपि चेष्टिके दुर्मते
 यदा न मम विद्यते वसु तदा व्रजामि स्वयम् ॥ १९ ॥
 उदीर्य वसनान्तरं निजमिति स्वयं वीक्षते
 प्रलब्धुमथ पूर्ववद्भ्रविणमत्र यावच्च सः ।
 न तावदपि चाप्तवान्किमपि किं तु संस्मृत्य तां
 निशान्तरजनश्रुतिं सपदि विव्यथे छिद्रतः ॥ २० ॥
 ततः सपदि कुट्टनीप्रमुखसर्वचेटीजनै-
 र्धनं हि परिदीयते त्यजत संभ्रमं निष्फलम् ।

इति प्रतिपदं वदन्वत निरुद्धजङ्घाभुजो
 हतेन सदनान्तराचृपसुतः स निर्वासितः ॥ २१ ॥
 गर्हागालिगलार्धचन्द्रमुखभूयिष्ठावमानोद्गत-
 व्रीडामन्युविषादसाध्वसवशात्संत्रस्तचित्तस्ततः ।
 ध्यायं ध्यायमतीव वारवनिताल्लङ्घानुतापावहो
 गन्तुं कापि स हन्त भूपतिसुतो दूरं प्रतस्थे तदा ॥२२॥
 इति देलरामाकथासारे गणिकाकल्पितकपटवञ्चनानन्तरं राजपुत्रखलीकारो नाम
 अष्टमः सर्गः ।

नवमः सर्गः ।

स्वचापशरमात्रपाणिरतिमात्रदुःखाकुलो
 व्रजचृपतिनन्दनो वत स निर्धनः प्रस्खलन् ।
 अवृत्तिवशतो मुमूर्षुरटवीमथैकां क्रमा-
 दवाप गणिकाकुचेष्टितमतीव निन्दन्मुहुः ॥ १ ॥
 व्रजन्स पुरतो घनोद्गतबुभुक्षया पीडितः
 स्वल्पप्रतिपदं विषादहतशक्तिरायासवान् ।
 परस्परविवादतः प्रकुपितं त्वरण्यान्तरे
 ददर्श मनुजत्रयं सपदि तत्र भूपात्मजः ॥ २ ॥
 उपेत्य सहसा ततो नृपसुतः स पप्रच्छ ता-
 न्निवादमिह निर्जने कुरुत किंनिमित्तं रुषा ।
 ममाद्य वदत स्वयं कलहहेतुमङ्ग ध्रुवं
 विचार्य करवै च वो निजसमीहितं हृद्गतम् ॥ ३ ॥
 इत्थं निशम्य वचनं हृदयंगमं त-
 त्कंचिन्महान्तमपि तं प्रविभाव्य कान्त्या ।
 तन्मध्यतः सपदि कश्चिदुवाच तत्र
 त्वेको नरः सविनयं च सहर्षमेव ॥ ४ ॥
 भस्त्रांशुकश्च रुचिरोऽभिनवस्थलस्था
 चेति दृशाभिमतमस्ति विभो स्वकीयम् ।

वस्तुत्रयं वरमिदं तदिहाद्य भागी-
 कर्तुं विवाद उदभूदितरेतरं नः ॥ ५ ॥
 त्वं कोऽपि संप्रति किलावसरेऽस्दीय-
 भाग्यैरिहागत उदारतरस्वबुद्धिः ।
 भागीकुरुष्व तदिदं कृपया क्षणं नो
 यद्यस्य वेत्सि तदितस्तु विचार्य देहि ॥ ६ ॥
 पप्रच्छ राजतनयः स ततः प्रभूत-
 संभूतकौतुकवशेन नरं तमेकम् ।
 वस्तुत्रयस्य वद को महिमास्य साधो
 यत्कारणेन भवतां जनितो विरोधः ॥ ७ ॥
 एको नरः स निजगाद नरेन्द्रसूनुं
 श्रुत्वेति वाक्यमथ तत्र पुरः प्रणम्य ।
 भस्त्रेयमङ्ग ननु यस्य करेऽस्ति दीना-
 राणां शतत्रयमसौ लभते सदैव ॥ ८ ॥
 नित्यं स्वहस्तनिजदत्तयथेच्छनिष्कै-
 भोज्यादिकं सपदि दूरतरादपि द्राक् ।
 नेदिष्टमानयति तस्य सुभाग्यभाजः
 कीरोऽप्यसौ प्रवरधीरुत यस्य पुंसः ॥ ९ ॥
 एषापि यस्य कृतिनो भवति स्थलस्था
 स्थानं स यत्सपदि वाञ्छति गन्तुमद्वा ।
 प्राप्नोति तत्त्वरितमेव परैरदृष्टो
 वैमानिकोपमजवेन नितान्तसौख्यात् ॥ १० ॥
 श्रुत्वेति तं स निजगाद नरेन्द्रसूनु-
 र्जानाम्यहं वरगुणान्हि परस्परं वः ।
 कस्मै मयाधिकतमो रुचिरः स्वभाग-
 स्तद्दीयतेऽलमिति चेतसि संशयो मे ॥ ११ ॥

आकृष्य चापमित एव शिलीमुखांस्त्री-
 न्मुञ्चामि वो जवगुणं विनिरीक्षितुं तत् ।
 एकैकशः परिगृहीतमदीयवाणो
 यः पूर्वमन्तिकमिहैति स ज्येष्ठभागी ॥ १२ ॥
 आकर्ण्य वाचमिति तैस्तु तथेति चोक्ते
 कर्णान्तकृष्टहठगाढतरस्वचापः ।
 वेगेन दूरतरगामिनरेन्द्रसूनु-
 र्बाणत्रयं सपदि दिक्त्रितये मुमोच ॥ १३ ॥
 तेषु द्रुतं तदभिधावनसोधमेषु
 त्यक्त्वा स्ववस्तुचयमस्य समीप एव ।
 प्राहोपविश्य नृपसूनुरथो स्थलस्थां
 भस्त्रां शुक्रं च निजहस्तगतं विधाय ॥ १४ ॥
 माहात्म्यतस्तव जनन्यधुनैव देल-
 रामान्तिकं द्रुततरं धनरंहसैव ।
 प्राप्नोम्यहं ननु यथैव तथा कुरुष्व
 त्वं मे प्रसादमवसाद निगर्हणार्हम् ॥ १५ ॥
 वाङ्मात्रतः सपदि भूपसुतः स तस्याः
 शय्यासमीपमथ तत्क्षणमाससाद ।
 सांश्चर्यमेव च ससाध्वसमन्तिके तं
 दृष्ट्वा व्यचिन्तयदसावपि वारयोषित् ॥ १६ ॥
 अस्मद्गृहे बहुविधामिति रक्षिवर्गे
 नावेदितो न हि च केनचिदेव दृष्टः ।
 सोऽयं कथं सपदि मे निकटं प्रविष्टो
 भूयिष्ठविसयकरः स्वविशिष्टबुद्ध्या ॥ १७ ॥
 कोऽपि ध्रुवं समहिमायमुदारकीर्ति-
 स्तत्सांप्रतं विनयमेव करोमि चास्य ।

ध्यात्वेति वारवनिता विततार सद्यः

खट्वातलात्प्रमुदितेव समुत्सुकेव ॥ १८ ॥

अभ्यर्णमेत्य चरणद्वितयं प्रणम्य

तज्जानुयुग्ममपि सा परिचुम्ब्य सद्यः ।

बाहुद्वयेन च बलिं विरचय्य चाग्ने

भूमौ ततः समुपविश्य च तं बभाषे ॥ १९ ॥

दिष्ट्या चिरेण मम लोचनगोचरत्वं

यातः प्रभो कथय कुत्र तदद्य तावत् ।

आसीद्भवान्विपुलसद्गुणवान्स्वकान्ति-

लावण्यवान्प्रवरवारणबन्धरज्जुः ॥ २० ॥

पापा गुणैर्विरहिता बत कुट्टनीयं

चेत्थ्योऽपि दुष्टमतयः सदने वसन्ति ।

सैरं कुकर्म रचयन्ति निकाममद्धा

याभिः कुबुद्धिवशतो नरिनर्तितास्मि ॥ २१ ॥

प्राणप्रियस्त्वमपि याभिरहो हठेन

निर्वासितः सपदि हन्त हि कद्वदाभिः ।

मद्भारतीमपि निरस्य विहस्य ताभि-

राक्रान्तवेश्मवशतः किमहं करिष्ये ॥ २२ ॥

नाथ प्रसीद कुरु मा मयि चावहेलां

लीलां कुरुष्व किल पूर्ववदेव तस्मात् ।

उक्त्वेति वाररमणी रमणीयवाणी

तं भूमिपालतनयं दृढमालिलिङ्ग ॥ २३ ॥

सोऽपि क्षणेन विनिवार्य तु मौनमुद्रां

भस्त्रां निधाय वसनान्तर एव गूढम् ।

आलप्य किञ्चिदपि हास्यकरं स्वदीना-

राणां शतत्रितयमक्षिपदेतदग्ने ॥ २४ ॥

तस्यासने तु विनिरीक्ष्य नवां स्थलस्था-

मेकं शुकं च करगं परितुष्टचित्ता ।

पप्रच्छ वस्तुयुगलस्य तु तस्य वार्ता

संजातविस्मयवशेन नरेन्द्रसूनुम् ॥ २५ ॥

सोऽमुं मृषैव निजगाद तु सावहित्थं

छिद्रं विदन्पुनरपि क्षितिपालसूनुः ।

एकस्य कस्यचिदिदं करगं बभूव

वस्तुद्वयं स च ददौ प्रणयेन मद्यम् ॥ २६ ॥

उक्त्वेत्यथो बहुविधामितभोजमद्य-

पानादिकं सह तया स विधाय रात्रौ ।

खट्वातलेऽतिरुचिरे शयनार्थमुच्चै-

रभ्यर्थितोऽपि न मुमोच निजां स्थलस्थाम् ॥ २७ ॥

तस्यानुरोधवशतो निजतूलितव्य-

मुत्सृत्य वारवनितापि तदन्तिके सा ।

शय्यां व्यघात्कृतकरागवशावतीर्णा

पर्यङ्कतः सपदि भूरितरादरेण ॥ २८ ॥

याते ततो नृपसुतः स निशैकयामे

याम्ये तया कचिदितः सह चिन्तयेति ।

निर्निद्र एव समभाषत तां स्थलस्थां

सुप्तां विभाव्य तदुपर्यबलां समीपे ॥ २९ ॥

यत्रास्ति नो वसतिरेव हि यत्र रथ्या

न ज्ञायते जननि कुत्रचिदप्यजस्रम् ।

अम्भोनिधिः परित एव विभाति यत्र

द्वीपं तदद्य नय मामनया समेतम् ॥ ३० ॥

इत्थं राजसुतो निगद्य स ततो रात्र्यन्धकारे घने

भस्त्राकीरकरश्च वारवनितायुक्तस्तदानीं सुखम् ।

तन्माहात्म्यवशेन वासभवनान्निर्याय चालक्षित-

स्तद्वीपं समवाप वाञ्छिततरं मध्येसमुद्रं द्रुतम् ॥ ३१ ॥

इति देलरामाकथासारे वस्तुत्रयप्राप्त्यनन्तरं देलरामां वासभवनादाकृष्य तथा साकं
राजपुत्रस्य सिन्धुद्वीपगमनं नाम नवमः सर्गः ।

दशमः सर्गः ।

प्रातरत्र सहसा विहाय निद्रामसावथ विलासिनी तदा ।

न व्यलोकत निजं गृहादिकं केवलं च परितः पयोनिधिम् ॥ १ ॥

सा ततो विपुलजातसाध्वसातङ्कसंकुचितदर्पगौरवा ।

तत्र वारवनिता व्यचिन्तयद्भूमिपालसुतमायया छलम् ॥ २ ॥

हन्त मे प्रतिकृतिर्दुरात्मनाश्वास्य किं तु विहितामुनाधुना ।

क ब्रजामि तदितो महार्णवात्प्रोल्लसद्विपुलवीचिसंचयात् ॥ ३ ॥

मामकं सदनमाययौ यथा गूढमेष नितरामलक्षितः ।

तत्तथेह च हि मां द्रुतं ममाकृष्य वासभवनादिहागतः ॥ ४ ॥

किं प्रलापनिवहैर्वृथा कृतैः सावहित्थमिह वस्त्रमद्य मे ।

युक्तमेव परथा त्वहं रुषा चेदनेन निहता शृणोति कः ॥ ५ ॥

एवमत्र तु विचिन्त्य तं प्रबुद्धं जगाद मुदितेव तत्क्षणम् ।

शोभनं हि भवता विनिर्भितं कर्मतोऽर्थयति मामकं मनः ॥ ६ ॥

कुट्टिनी गतघृणा हि तत्र मां त्वत्परायणतमां विलोक्य सा ।

संततं भ्रुकुट्टिमेव मन्युना दुर्मतिः प्रकुरुते स्म भूरिशः ॥ ७ ॥

अद्य तावकधिया नृशंसधीः सा क चाहमपि च क दूरतः ।

एकया तदपि हन्त चिन्तया व्याकुलास्मि नितरामिह प्रभो ॥ ८ ॥

ग्राम एव न च पत्तनं विभो दृश्यतेऽत्र न तु मानुषागमः ।

केवलं जलधिरेव सर्वतः सांप्रतं किमुपभुज्यते हि तत् ॥ ९ ॥

सोऽभ्यघान्नृपसुतः प्रहर्षवान्वारयोषितमथो विहस्य ताम् ।

भुङ्क्ष्व यन्मनसि रोचते प्रिये तुभ्यमद्य भव धीरधीः सदा ॥ १० ॥

इत्युदीर्य सभयां प्रियां समाश्वास्य कीरमवदत्पुरःस्थितम् ।

किंचिदेव किल तत्करे समर्प्य स्ववित्तमवनीशनन्दनः ॥ ११ ॥

मत्समीपमिह सन्मतेऽधुनान्विष्य भद्र हि कुतश्चिदुत्तमात् ।
 तूर्णमेव पुटभेदनाद्धनाद्भोज्यमानय वरासवान्वितम् ॥ १२ ॥
 सोऽथ तद्वचनमात्रतस्तदोत्पत्य खं सपदि सन्मतिः शुक्रः ।
 आनिनाय ललितं कुतश्चिदस्यान्तिकं विविधमासवाशनम् ॥ १३ ॥
 आसवं बहुविधं च भोजनं तच्छुकाहृतमनेन दुर्लभम् ।
 सा सुधाफलसमे समं समाखाद्य वारवनिता विसिस्मिये ॥ १४ ॥
 प्रत्यहं स तु तथैव कीरराडाजहार वरमासवाशनम् ।
 सोऽपि भूमितनयस्तया समं निर्विशङ्कमघसत्पपौ सुखम् ॥ १५ ॥
 एवमत्र शुक्रमन्त्रताहृतानल्पभोज्यमधुमुख्यभोग्यवान् ।
 कालमेष दयितासखस्तदा कंचिदेव सुखमत्यवाहयत् ॥ १६ ॥
 जातुचित्तमवदन्नृपात्मजं वारयोषिदथ छिद्रदर्शिनी ।
 आर्यपुत्र न हि दिद्यते.....नौ कर्म किंचिदपि देहखेददम् ॥ १७ ॥
 मन्दमन्दमपि तच्छनैः शनैर्भोजनं ह्यविरतं विधीयताम् ।
 किं न नाथ सततं महामते खैरमत्र विजने मनोहरे ॥ १८ ॥
 वासरद्वयकृते यदानया माससंततमसौ शुक्रः सुधीः ।
 तत्समाहरतु भोज्यमुच्चकैः सासवं सकृदनल्परंहसा ॥ १९ ॥
 एष चापि न भवेद्भृतागतैः खेदितो हि शुकराट् पुनः पुनः ।
 हृत्प्रमोद उत(?)जावयोः प्रभो जायते बहुविधाशनेन तत् ॥ २० ॥
 सोऽब्रवीन्नृपतिनन्दनस्ततस्तां तदा कपटवञ्चनोद्यताम् ।
 ह्यस्तनं कथमिहोपभुज्यते नव्यमेव परिवर्ज्य भोजनम् ॥ २१ ॥
 वारितापि नितरां पुनः पुनः सा तदेव गणिका समभ्यधात् ।
 सोऽपि राजतनयस्तथाकरोत्कीरमाशु विनियोज्य(?)सर्पतिम् ॥ २२ ॥
 रंहसैव सहसागते शुके भोज्यमत्र परिगृह्य सासवम् ।
 न्यस्तजानु नितरामपाययत्सा नरेन्द्रतनयं भृशं मधु ॥ २३ ॥
 क्षीवतामुपगतं विलोक्य तं सा समञ्जसतरार्धभाषितम् ।
 वारयोषिदतिहर्षितः स पप्रच्छ स प्रणयमुच्चकैरिति ॥ २४ ॥

नाथ तुष्यति मदीयमानसं ह्यत्र रम्यतलभूरिशद्वले ।
 संगमेन तव भोगसंचयैर्हृत्प्रियैः परमदुर्लभैः सदा ॥ २५ ॥
 कौतुकं तदपि नाथ विद्यते चैकमेव नितरां मनस्यतः ।
 नागदुर्लभतरासभोगहृष्टापि सम्यग्निह नो भजे सुखम् ॥ २६ ॥
 सोऽथ तामवददत्र बलभे ब्रूहि यन्मनसि वर्तते तव ।
 त्वत्कृते हि सहसा करोमि तर्किं न सिध्यति ममाद्य सुन्दरि ॥ २७ ॥
 तोषिताथ सुतरां जगाद सा भूपनन्दनमिदं निशम्य तत् ।
 संततं व्ययकृते कुतस्त्वया दीयते धनमियद्वनान्तरे ॥ २८ ॥
 एष चापि शुकराद् त्वया कुतो लब्ध उत्तममहागुणः सुधीः ।
 मां कथं च निजवेश्मनः समाकृष्य चानयदहो भवानिह ॥ २९ ॥
 स्वर्गभूमिरियमेव मन्यते सांप्रतं ननु मया त्वया सह ।
 किं द्रु तावकवराद्भुतक्रियां श्रोतुमस्मि नितरां समुत्सुका ॥ ३० ॥
 तन्निशम्य मदिराविमोहितो विस्मृताधमतदीयकैतवः ।
 सर्वमेव स शुकादिवस्तुवृत्तान्तमत्र सहसा व्यवर्णयत् ॥ ३१ ॥
 तन्निगद्य सुरतासवाशनोद्वेगतः सपदि भूपनन्दनः ।
 तत्र पादयुगलं प्रसार्य निद्रां चकार रजनीमुखे ततः ॥ ३२ ॥
 तत्काल एव सहसा शनकैः स्थलस्था
 पृष्ठाद्भुवस्तलनिषण्णमिमं विधाय ।
 तस्यां स्वयं समुपविश्य तदन्तिकात्सा
 भस्त्रां शुकं च निजहस्तगतं चकार ॥ ३३ ॥
 वाणीं जगाद ननु वासगृहं स्वकीयं
 तत्राप्राप्त्यां सपदि सांप्रतमेव रात्रौ ।
 इत्युक्तिमात्रवशतो गगनाध्वना सा
 स्वं वेश्म वारवनिता द्रुतमाससाद ॥ ३४ ॥
 दृष्टा साथ चिरेण तीव्रकुतुकात्कासीति पृष्ठा तदा
 दासीभिः परिचुम्ब्य जानुयुगलं भक्त्या प्रणम्याग्रतः ।

आख्यास्यन्नृपनन्दनस्य विहितच्छाक्रियावञ्चना-

वृत्तान्तं सकलं सहास्यवचना हर्षेण वाराङ्गना ॥ ३५ ॥

इति देलरामाकथासारे द्विर्विहितराजपुत्रकैतववञ्चनानन्तरं सिन्धुद्वीपादेलरामास्व-
गृहागमनं नाम दशमः सर्गः ।

एकादशः सर्गः ।

अत्रान्तरे स नरनाथसुतः समुद्र-

द्वीपे प्रभातसमये सहसा प्रबुद्धः ।

भस्त्रां शुकं च रुचिराभिनवां स्थलस्थां

तां चापि वारवनितां न ददर्श तत्र ॥ १ ॥

स्मृत्वा ततो रजनिमध्यनिरुक्तवाचं

निन्दन्स्वकीयमतिविप्लवमुच्चकैस्तम् ।

सर्वं तथैव विहितं ननु वारवध्वा

मेने विमृश्य कपटं प्रकटं खबुद्ध्या ॥ २ ॥

उच्चैः शुशोच स ततो नरनाथसूनु-

र्जानन्मृतं स्वमुपवासनितान्तयत्नात् ।

अश्रामि किं कथमितश्च तरामि सिन्धो-

रेकोऽधुना बत किमत्र करोमि शून्ये ॥ ३ ॥

आदौ यथैव बत वञ्चित एव योऽह-

माश्रास्य हृद्गतमवोचमहो हि तस्याः ।

धिष्ठां विमर्शरहितं सहितं नितान्तं

मौख्येण येन विपदं बहुशो भजामि ॥ ४ ॥

निर्वासितः प्रथममेव यदानयाहं

दत्त्वार्धचन्द्रमवमानमलं विधाय ।

स्थया तदा मम बभूव सुखेन गम्या

तन्निर्मिता प्रतिदिनं निजजीवरक्षा ॥ ५ ॥

क्वाहं ब्रजामि तदितस्त्वधुनातिदुर्गा-

द्रत्नाकरं कथमिमं बत लङ्घयामि ।

एवं प्रलापमुखरो निजपाणिपृष्ठे
 ध्यात्वा मुखं क्षणममन्दशुचा निदद्रौ ॥ ६ ॥
 तत्काल एव(?)विधिनियोगवशेन दिव्यं
 मञ्जीरमञ्जुतरशिञ्जितमुल्लास ।
 आकर्ष्य तत्सपदि भूपसुतः प्रबुद्ध
 उत्थाय चाक्षिपदसौ परितः स्वदृष्टिम् ॥ ७ ॥
 बभ्राम काननमितस्तत एव ताव-
 दाप्लावसज्जमथ तावदसौ ददर्श ।
 सीमन्तिनीत्रितयमत्र विनम्रगात्रं
 तीरस्थितानुपमवस्त्रचयस्वरूपम् ॥ ८ ॥
 उद्वीक्ष्य जातकुतुकः स ततः प्रदध्यौ
 नैवेह कस्यचिदपश्यमहं हि वक्रम् ।
 प्राप्तं ततो द्रुततरं वनितान्नयं तु
 भूयिष्ठदृष्टसुविशिष्टगरिष्ठधाम ॥ ९ ॥
 जाने हि काश्चिदपि दिव्यवरप्रभावा
 एताः स्त्रियो ललितकान्तिवशाद्भवन्ति ।
 यत्तन्ममास्तु सहसाभरणादि वस्तु
 क्षिप्रं हरामि तदथो किमिवावदन्ति ॥ १० ॥
 ध्यात्वेति वारिनिधितीरतलाज्जहार
 सद्यस्तदीयवसनाभरणादि सर्वम् ।
 आलोक्य तास्तदिति नम्रसमग्रदेहा
 भूपालसूनुमवदन्नितरां हसन्तम् ॥ ११ ॥
 भो भो महापुरुष नैतदिहोचितं ते
 योगिन्य एव हि वयं त्रिदिवावतीर्णाः ।
 स्नातुं समुद्रसलिले विमलेऽधुना त-
 न्मा बालचापलवशात्कुरु नर्मलीलाः ॥ १२ ॥

त्वं वञ्चितो ननु यया कपटेन तुभ्यं
 तत्प्राप्त्युपायवरमद्य वरं वदामः ।
 लज्जामहे तदपि ते पुरतो विनम्रा
 नीत्वास्मदीयवसनाभरणानि देहि ॥ १३ ॥
 श्रुत्वेति ताः स निजगाद नरेन्द्रसूनु-
 रादौ वरं ददत मह्यमिहाद्य तूर्णम् ।
 मुञ्चामि युष्मदखिलाभरणादि वस्तु-
 व्रातं ततः सपदि नापरथा कदाचित् ॥ १४ ॥
 आकर्ण्य तस्य वचनं नृपनन्दनस्य
 चैका जगाद वनसंमुखदत्तदृष्टिः ।
 संवर्धितः स्वयमसौ हि मयात्र शास्त्री
 कृत्वा लवालमयमेव महाप्रभावः ॥ १५ ॥
 एतत्पलाशमपि यो मनुजो हि धत्ते
 वस्त्रान्तरे यदथ वा निजपाणिमध्ये ।
 स प्रत्यहं प्रकुरुतेऽतिसुखेन दीना-
 राणां शतत्रयमवाप्य यथेष्टभोगान् ॥ १६ ॥
 अन्याप्युवाच तरुरेष महान्मदीयो
 यो धारयेद्विटपमस्य महाप्रभावम् ।
 यद्यत्पुरं समभिवाञ्छति गन्तुमद्वा
 तत्तत्समाश्रयति स क्षणमात्रमेव ॥ १७ ॥
 भूपालनन्दनमवोचदथो तृतीया
 योगीश्वरी निजकराङ्गुलिदर्शनेन ।
 पश्याग्रतो विकचभूरितरप्रसूनः
 शास्त्री महामहिमवानिह मामकोऽयम् ॥ १८ ॥
 अस्य त्वगेव नृपनन्दन यस्य चूर्णी-
 कृत्वा शिरस्यमितरोषवशेन नूनम् ।

प्रक्षिप्यते सपदि गर्दभतां स गच्छे-
 त्त्वेच्छावशेन निजकर्मकृते विधेयः ॥ १९ ॥
 कारुण्यपुण्यवशतः खरजन्ममुक्तिं
 वाञ्छेत तस्य यदि किं तु रुषं विहाय ।
 भूपोऽपि मस्तकतले त्वचमेतदीयां
 प्रेम्णा क्षिपेत्सपदि सोऽपि तथाविधः स्यात् ॥ २० ॥
 श्रुत्वेति हृष्टहृदयः स परस्परं त-
 द्वाक्यं यथाभिलषितं च वरं प्रलब्ध्वा ।
 ताभ्यो ददौ स्ववसनाभरणानि सर्वं
 यत्रीतमेव सहसा नरनाथसूनुः ॥ २१ ॥
 आप्लावनिर्मलतरङ्गनितान्तजात-
 कान्तिप्रभातुलितशारदचन्द्रशोभाः ।
 आमुक्तदिव्यवसनाभरणाः स्त्रियस्ता-
 स्तत्कालमेव सहसाथ तिरोबभूवुः ॥ २२ ॥
 सोऽथ प्रहृष्टवदनो नरनाथसूनु-
 रेकैकशः क्षितिरुहत्रितयात्तदानीम् ।
 पर्णं त्वचं च विटपं च महाप्रभावं
 तस्मादजिग्रहदनल्पकुतूहलेन ॥ २३ ॥
 वस्तुत्रयं तदथ हस्तगतं विधाय
 प्रोवाच वाचमिति राजसुतस्तदानीम् ।
 तस्या इतस्त्वरितमेव हि वारवध्वाः
 संप्राप्तधामनिकटोपवनो भवेयम् ॥ २४ ॥
 इत्युक्त्वा विटपस्य तस्य सहसा माहात्म्यतः प्राप्तवा-
 निच्छामात्रवशेन वारवनितावेश्मान्तिकस्थं तदा ।
 उद्यानान्तरमेव राजतनयः प्रोञ्जङ्घ्य रत्नाकरं
 ध्यायंश्चेतसि तत्पराभवमसौ भूयिष्ठरोषाकुलः ॥ २५ ॥
 इति देकरामाकथासारे योगिनीवरप्रसादेन सिन्धुद्वीपादुत्तीर्य राजपुत्रस्य गणिकोप-
 वनागमनं नामैकादशः सर्गः ।

द्वादशः सर्गः ।

अत्रान्तरे नृपसुतापहृतस्ववस्तु-

त्रातप्रभावगरिमार्जितवित्तराशिः ।

नानाविधाहितमहोत्सवहृष्टचित्ता

सा वारयोषिदपि हर्म्यमथारुरोह ॥ १ ॥

आमुक्तभूषणवरांशुकभूषिताङ्गी

संत्रस्तवालमृगचञ्चनलोचनश्रीः ।

वातायनोपरि रराज नितान्तमेषा

दिव्याङ्गनेव वरवारवधूस्तदानीम् ॥ २ ॥

शिञ्जानमञ्जुलसुरञ्जितचित्ररत्न-

मञ्जीरयुगमललिताङ्घ्रियुगं रराज ।

तस्या विकोशमुखरालिभृतस्थलाम्बु-

जन्मानुकारि सरलाङ्गुलिपत्रहारि ॥ ३ ॥

करभाधिकोच्चमसृणं त्वधरं ललितोरुविम्बयुगलं शुशुभे ।

मदनद्विपेन्द्रदशनद्वितयं मुनिचित्रशाखिपरिभञ्जनकृत् ॥ ४ ॥

नाभिर्बलित्रितयहारितरातिरम्या

तस्या बभौ विरचिता तदहं हि मन्ये ।

स्थित्यर्थमीश्वरभयान्मकरध्वजेन

सोपानलाञ्छितमनोरमदीर्घिकेव ॥ ५ ॥

तस्या उरोजद्वयमूर्ध्वगामि रराज सत्काञ्चनकुम्भकान्ति ।

पश्याव एतद्वदनं कदा वामित्थं हि सोत्कण्ठतयेव नुन्नम् ॥ ६ ॥

शिरोधरा चापि रराज तस्या भूष्याद्वितीयाखलभूषणालम् ।

कंसारिहस्तस्थितकम्बुशोभां विडम्बयन्ती धवलोच्चकान्तिः ॥ ७ ॥

तस्याः पाणियुगं रराज रुचिरं रक्ताब्जशोभाधिकं

प्रान्तप्राज्यविराजमाननखरं स्पष्टाङ्गुलीलाञ्छितम् ।

मन्ये शंकरदग्धपञ्चविशिखामर्शेण चेतोभुव-

श्रक्रे तद्विगुणं स्वबाणदशकं यद्व्याजतो नूतनम् ॥ ८ ॥

दशनपङ्क्तिरलं शुशुभेऽमिता धवलकान्तिविडम्बितचन्द्रिका ।
प्रवरमौक्तिकराजिविराजिता स्मरवशंकरचूर्णसुसंनिभा ॥ ९ ॥

नात्युन्नतेन न च वामनताश्रितेन
नैवातिपीवरतरेण न कार्श्यभाजा ।
नातीव किं च विनतेन सुकान्तिनासा-
वंशेन चापि शुशुभे ललितार्जवेन ॥ १० ॥

नेत्रद्वयं तत्र रराज तस्या निरन्तरामन्दसुपक्षमशोभम् ।
तिरस्कृतैणैक्षणकान्तिदर्पं व्याकोशराजीव पलाशरम्यम् ॥ ११ ॥

शोभां भ्रूयुगलं वभार नितरां तस्या महाकान्तिभृ-
द्रम्यं काम्यतमं विजिह्यमनघं संदर्शनानन्दकृत् ।

जानेऽहं नु नवीचकार मदनश्चापद्वयं शंभुना
निर्दग्धाद्य निजैककार्मुकवशामर्षेण जैत्रं स्थिरम् ॥ १२ ॥

वभार शोभां नितरां ललाटपट्टं तदीयं विमलखकान्ति ।
शङ्के रुषा शंकरशीर्षपृष्ठादचूचुरच्चन्द्रकलामनङ्गः ॥ १३ ॥

सच्छोभालकराजिराजितमलं लावण्यकान्त्या करं
वक्रं चारुतरं तदीयमनघं सद्रूपगर्वावधि ।
शङ्के नानुचकार पार्वणसुधासूतिः कलङ्काश्रया
तत्पङ्केरुहसाम्यवर्णनविधौ किं चित्रमुच्चैर्भवेत् ॥ १४ ॥

उवाह शोभां च तदुत्तमाङ्गं नितान्तसीमन्तविराजमानम् ।
विनिर्जितालित्रजबर्हिर्बर्हनितम्बविम्बाश्रितकेशपाशम् ॥ १५ ॥

तत्केशपाशधवलस्तवकापदेशा-
च्चन्द्रो विवादमकरोदिति राहुणेव ।

मां चेद्भसस्यशरणं किमिदं मदीय-
आन्त्या रुणत्सि वदनं मदनोऽत्र रक्षी ॥ १६ ॥

चान्द्रीं त्विषं दशनशुभ्रमरीचिकान्त्या
लीलालसेन गमनेन च राजहंसीम् ।

कर्णान्तसर्पिनयनद्वितयेन बालां

संत्रासितां च हरिणीमपि सा जिगाय ॥ १७ ॥

नात्युन्नतं नैव तथातिह्रस्वं स्वमुष्टिमेयोदरराजमानम् ।

सरोरुहाकारमदोषगात्रं वपुश्च तस्याः शुशुभे नितान्तम् ॥ १८ ॥

विराजते स्मापि तदीयवाणी शनैः शनैर्मन्द्रतरोल्लसन्ती ।

वसन्तसंतुष्टपिकालिवीणानिकाणहृद्यातुल्यशोभा ॥ १९ ॥

कण्ठे हारलतां महामणियुतां श्रोत्रद्वये कुण्डले

सौवर्णे भुजयोश्च रत्नवलयान्यङ्घ्रिद्वये नूपुरे ।

अन्यत्राज्यतमांशुकादिविविधाकल्पं वहन्ती बभौ

सा हर्म्ये गगनात्स्वशापवशतो विद्याधरीव च्युता ॥ २० ॥

तस्याः स्मितोद्गतमनोहरशुभ्रदन्त-

दीप्त्या रराज नितरां धवलः स सौधः ।

संपूर्णशीतकरमण्डलमध्यनिर्य-

ज्योत्स्नाप्रभाप्रकर्तो हि यथा हि मानी ॥ २१ ॥

एवं स्वकान्तिविभवादिसहर्षचित्ता

कर्णान्तगामिवरदृष्टिमितस्ततः सा ।

चिक्षेप यावदपि तावदिभं नरेन्द्र-

सूनुं ददर्श सरुषं निजनिष्कुटान्तः ॥ २२ ॥

तं वीक्ष्य जातगुरुसाध्वसविस्मया सा

विच्छायतामगमदाशु ततस्तदानीम् ।

चन्द्रत्विवेव नलिनी खलिनीव साधोः

संमानती रविरुचा च कुमुद्वतीव ॥ २३ ॥

कोपाकुलं तमवलोकयितुं तदानीं

भूपालनन्दनमसौ न शशाक भीत्या ।

वाराङ्गना सपदि विह्वलमानसालं

पञ्चाननं हि करिणीव निरस्तधैर्या ॥ २४ ॥

साचिन्तयद्भ्रुवमसौ गुणवान्महात्मा
 कोऽपि प्रभूतमहिमा हिमरश्मिधामा ।
 प्रायो मया कपटतः परिवञ्चितोऽयं
 तर्किं चिकीर्षति रूषाद्य न वेद्मि हन्त ॥ २५ ॥
 उलङ्घ्यवारिनिधिमेघ मुहूर्तमात्रा-
 त्प्राप्तोऽधुनैव हनुमानिव रंहसान्यः ।
 कुत्र ब्रजामि तदितो निजहर्म्यपृष्ठा-
 दृष्टा सरोपममुना च बताहमद्धा ॥ २६ ॥
 किं चाधुना मम विधिः शरणं भयेऽस्मि-
 न्यत्तन्ममास्तु निजकर्म हि कः प्रमाष्टि ।
 एतत्समीपमपि सान्त्वयितुं ब्रजामि
 जानामि नापरमुपायमलं विचार्य ॥ २७ ॥
 ध्यात्वेति सा निकटमस्य तु मन्दमन्दं
 गन्तुं स्वकीयपरिवारजनैरदृष्टा ।
 एकाकिनी विपुलसाध्वसकम्पमाना
 वातायनादवततार ततस्तदानीम् ॥ २८ ॥
 यान्ती प्रभूतभयतस्तु शनैः शनैः सा
 दूराद्ददर्श सरुषं नरनाथसूनुम् ।
 गत्वा ततस्त्रिचतुरेषु पदेषु भूमौ
 विन्यस्य जानुयुगलं प्रणनाम चाग्रे ॥ २९ ॥
 सोऽप्यग्रतः सविनयां प्रणतोत्तमाङ्गां
 प्रक्षिप्तजानुयुगलां गलदश्रुधाराम् ।
 उत्तुङ्गपीनकुचकुम्भनिवेशितस्व-
 पाणिद्वयामतिभयामथ तामपश्यत् ॥ ३० ॥
 कोपाकुलः स सहसा नरनाथसूनु-
 रुत्थाय तां भुजयुगेन हठान्निरुध्य ।

चूर्णाकृतामथ मुमोच तदीयशीर्षे
वृक्षत्वचं भव खरीति निगद्य वाचा ॥ ३१ ॥

तद्वाक्यमात्रवशतः सहसा तदानीं
वाराङ्गनाविगतसर्वेनिजस्वरूपा ।
सा गर्दभी समभवन्नरनाथसूनो-
स्तच्चेष्टितं मनसि रोषवशात्स्मरन्ती ॥ ३२ ॥

दन्तालिकामथ वितीर्य स राजपुत्रः
पीडामतीव जनयंल्लगुडप्रहारैः ।
ईर्ष्यावशेन सहसा स्वयमेव पृष्ठं
तस्या अशिश्रयदसूक्ष्मघृतप्रमोदः ॥ ३३ ॥

श्वभ्राद्रिकान्तारवनप्रदेशान्बभ्राम कान्तोऽधिकरूपहीनाम् ।
आरुह्य नित्यं स तु गर्दभीं तां भीतां प्रहारैः स्रवदश्रुधाराम् ॥ ३४ ॥

तदीर्ष्याया स्वात्मकृते समं सा वहन्नपूपाः स नरेन्द्रसूनुः ।
स्वरूपं ददौ वारि तृणं च तस्यै पृष्ठाद्दिनेनावततार जातुं ॥ ३५ ॥

अत्रान्तरे तत्परिवारवेद्यो दिनेष्वनल्पेषु गतेषु तत्र ।
तां स्वामिनीं नैव कुतोऽप्यवापुर्गवेषितामप्यखिलाध्वयानैः ॥ ३६ ॥

लब्धुं ततस्तां परिवर्जिताशाश्चेत्यः समग्रा अपि कुट्टनीश्च ।
स्वमस्तकन्यस्तसमस्तहस्ताश्चक्रन्दुरुच्चैर्गलदश्रुधाराः ॥ ३७ ॥

जग्मुः समग्रा अपिराजधानीं तच्चेटिका बाष्पनिरुद्धवाचः ।
आस्थानसंस्थं ददृशुर्नरेन्द्रं निवेदिता द्वाःस्थगुणेन सद्यः ॥ ३८ ॥

विन्यस्य जानुद्वयमग्रतस्ताः कृत्वाशिषं साश्रुदृशः सदुःखाः ।
चेत्यः समग्रा अपि कुट्टनी च व्यजिज्ञपन्भूमिपतिं प्रणम्यं ॥ ३९ ॥

राजन्वती भूर्भवता नरेन्द्र प्रजापरित्राणकरस्त्वमेव ।

श्रीमान्सुरत्राणवरस्त्वमद्धा तद्दीनवाक्यं शृणु सावधानः ॥ ४० ॥

केनापि विज्ञेन हताद्य राजन्विलासिनी सा बत देलरामा ।

अन्वेषिताप्येव नितान्तयत्नात्कुतोऽपि नास्माभिरहो प्रलब्धा ॥ ४१ ॥

धुरंधरे तत्त्वयि नाथ भूमिपुरंदरे पौरविचारदक्षे ।
 विटादयश्चेत्प्रभवन्ति पापास्तत्कस्य गर्हा क्रियते परस्य ॥ ४२ ॥
 श्रुत्वेति तद्वाक्यमसौ नरेन्द्रः ससंभ्रमं दीनतरं तदानीम् ।
 आश्वासमाशां विरचय्य सद्यो व्यसर्जयच्चारगणांस्तु दिक्षु ॥ ४३ ॥
 अन्विष्य ते चारगणा यदा न प्रापुः कृतश्चित्रमतिप्रयत्नात् ।
 तदा नरेन्द्रस्य भिया पलाय्य चाशिश्चयन्देशमथान्यमेव ॥ ४४ ॥

देशेऽस्मिन्वत जालमतस्करविटा वृद्धिं कियन्तो घना
 जग्मुः केन नितान्तमेव दुरितासक्ता महानिष्कृपाः ।
 यत्कश्चित्कमिता जहार गणिकां तां देलरामाभिधां
 हाहाकारमिति प्रकाममुदभूत्प्रत्यालयं प्रत्यहम् ॥ ४५ ॥
 इति देलरामाकथासारे तद्दूषवर्णनानन्तरमेतस्यास्तिरस्कारो नाम द्वादशः सर्गः ।

त्रयोदशः सर्गः ।

याते तु काले विपुले कदाचित्कृशाकृतिं तां रुधिरार्द्रदेहाम् ।
 खरीखरूपामुपरिस्थितक्षमापालात्मजप्रत्तघनप्रहाराम् ॥ १ ॥
 सबाष्पनेत्रां वत देलरामां ददर्श मार्गे स्वसुतानुयाता ।
 योगीश्वरी काचिदमन्दजातकुतूहला ज्ञानवती सुदूरात् ॥ २ ॥

(युगलकम्)

आलोक्य तां साह ततः स्वकन्यामेकं महत्कौतुकमग्रतस्त्वम् ।
 पुत्रि द्रुतं पश्य न यावदेति दृग्गोचराद्दूरतरं प्रयाति ॥ ३ ॥
 साप्यब्रवीत्तां जननीं न किञ्चित्पश्याम्यहो मातरहं विचार्य ।
 प्रत्याह कन्यामथ योगिनी सा येयं खरी सैव हि देलरामा ॥ ४ ॥
 आरुह्य यस्तिष्ठति पुत्रिपृष्ठे चास्याः प्रहारैर्जनयन्हि पीडाम् ।
 स राजपुत्रो बहुशोऽनयायं विवञ्चितश्छद्म विधाय पूर्वम् ॥ ५ ॥
 श्रुत्वेति संजातकुतूहला सा निर्बन्धतस्तां जननीमपृच्छत् ।
 आमूलवृत्तान्तमशेषमेव व्यावर्णयामास तु योगिनी सा ॥ ६ ॥

कन्याथ सा तां जननीं ययाचे मातः खरीं देहविमुक्तिरस्याः ।
 यथा भवेत्त्वं हि तथा कुरुष्व क्षमापालसूनोः प्रणयं विधाय ॥ ७ ॥
 निर्बन्धतः सा निजकन्ययैवमभ्यर्थिता सादरगौरवेण ।
 भूपालसूनोर्निकटं तदानीं योगीश्वरी तत्सहिता प्रतस्थे ॥ ८ ॥
 तमाह दूरान्नरनाथसूनुं क्षणं प्रतीक्षस्व महाजन त्वम् ।
 किञ्चिद्भ्रवीतुं मम विद्यतेऽद्य तवोपकण्ठे विपुलाभिलाषः ॥ ९ ॥
 श्रुत्वेति भीत्याथ पुरःसरन्तीं दन्तालिकाकर्षणतो निरुद्ध्य ।
 तां गर्दभीं वर्त्मनि राजपुत्रो मुहूर्तमात्रं विनयेन तस्थौ ॥ १० ॥
 अभ्येत्य सा तं कुशलादिवार्तां पृष्ट्वा नरेन्द्रात्मजमाचक्षे ।
 कथान्तरे सा स्वसुतासमक्षं योगीश्वरी पादतले प्रणम्य ॥ ११ ॥
 योगीश्वरी तद्गुणहृष्टचिता सिद्धा प्रसक्ता तव चाहमद्वा ।
 विमृश्य तस्मात्तव नैव काञ्चिद्गर्हां तु वेद्मि पृथुसद्गुणस्य ॥ १२ ॥
 भवाद्दशं नैव तथापि वैरं महात्मनां दीनजनेऽतिपापे ।
 चिरं प्रधर्तुं सुतयुक्तमद्वा कुलीनपुंसामपरो गुणः कः ॥ १३ ॥
 मुञ्चाधुनैतां तु खरीस्वरूपां दुष्कर्मसक्तामिह देलरामाम् ।
 कृत्वा विवाहं सुमते स्वकीयां कन्यामिमां तुभ्यमहं ददानि ॥ १४ ॥
 यथेतरे पुत्रविरोधसक्ता भवद्विधा नैव तथाविधाः स्युः ।
 यदिच्छसि त्वं तदसौ ददाति तुभ्यं यथा किं तु तथा करिष्ये ॥ १५ ॥
 प्रसीद तत्पुत्र दयां कुरुष्व गृहाण कीर्तिं श्रय साधुवादम् ।
 पुण्यं च वृद्धिं नय(?) दार्यसेव्यं भज स्वमार्गे त्यज कोपमस्याम् ॥ १६ ॥
 इयं सुता मे तव धर्मपत्नी यथा भवत्येवमुताधुनैव ।
 तथा करिष्येऽधमवंशया तु किमेतया दुर्मतिवारवध्वा ॥ १७ ॥
 तन्निशम्य नरनाथनन्दनस्तां जगाद् वरयोगिनीं ततः ।
 एतया गणिकयातिपापया यन्ममापकृतमेव वेत्सि तत् ॥ १८ ॥
 यातना बहुविधा विधाय तद्भर्तुमेव गणिकामिमां भ्रुवम् ।
 विद्यते मम मनोरथोऽम्बिके किं करोमि भवदीयशासनात् ॥ १९ ॥

यन्मदीयमहरज्जनन्यनल्पं हि वस्तुनिचयं सुदुर्लभम् ।
 तद्ददातु सकलं तदुद्गतं स्वापतेयमपि चानुवासरम् ॥ २० ॥
 प्रत्यहं च मम दास्यसेवनं चेत्करोति हि विलोक्य सांप्रतम् ।
 लेखमम्ब रुचिरं भवत्समक्षं स्फुटाक्षरततिप्रशोभितम् ॥ २१ ॥
 तत्करोमि भवदीयशासनान्मातरद्य हि तथाविधामिमाम् ।
 रासभीजनमथो निवार्य तूर्णं प्रभाववशतः पुरस्तव ॥ २२ ॥
 वाचमेवमथ सा निशम्य तां व्याजहार नरनाथनन्दनम् ।
 योगिनी प्रमुदिता विहस्य संकल्पमाशिषममन्दसिद्धिदम् ॥ २३ ॥
 दुर्मतिं कुगणिकां करोषि चेद्रासभीजनविवर्जितामिमाम् ।
 यद्यदिच्छसि ददाति तद्भुतं साक्षिणी ह्यपरथा त्वहं सदा ॥ २४ ॥
 यौगिनीगिरमिमां निशम्य सच्छद्मशङ्कितमनोनिमित्ततः ।
 त्रिर्मनोरथमवोचदात्मनः साक्षिणोऽप्यकृत तत्र पञ्चषान् ॥ २५ ॥
 पादपत्वचमथो मुमोच तां प्राप यां प्रवरयोगिनीवरात् ।
 मूर्ध्नि भूमिपतिनन्दनः स तस्यास्तदा सपदि वारयोषितः ॥ २६ ॥
 तत्प्रभाववशतः क्षणेन सा गर्दभीसमुचिताकृतिं जहौ ।
 प्राप साभरणचित्तहारिकाम्यात्मविग्रहमथो तथाविधम् ॥ २७ ॥
 वारयोषिदथ सा तदोपसृत्य प्रणाममकरोत्प्रहर्षिता ।
 भूमिपालतनयस्य तस्य विन्यस्य जानुयुगलं ससंभ्रमम् ॥ २८ ॥
 सोऽपि मन्युवशतस्ततोऽभवत्तां विलोक्य पुरत पराङ्मुखः ।
 योगिनी किल तदिङ्कितं च तस्यै न्यवेदयदमर्षदर्शनात् ॥ २९ ॥
 वारयोषिदपि योगिनीगिराङ्गीचकार विनयात्प्रणम्य सा ।
 अञ्जसा सकलमेव राजपुत्रेप्सितं बहुविधं यथोदितम् ॥ ३० ॥
 तद्दिने निजगृहं समानयद्योगिनी नृपतिनन्दनं ततः ।
 वारयोषिदपि तस्य शासनाङ्गीनता निजगृहं जगाम सा ॥ ३१ ॥
 भूमिपालतनयाय तत्र तस्यै निजां दुहितरं समर्पयत् ।
 पाणिपीडनमथो विधाय सा योगिनी प्रमुदिता यथाविधि ॥ ३२ ॥

साथ वाररमणी तदीयवस्तुत्रजं च तदुपार्जितं धनम् ।
 आनिनाय नृपनन्दनान्तिकं दास्यलेखमिह योगिनीगृहे ॥ ३३ ॥
 अत्रान्तरे तत्र पुरे हि देलरामाप्रवृत्तिं प्रथितामितीमाम् ।
 प्रत्यालयं सर्वजनो निशम्य नरेन्द्रसूनुं प्रशशंस हर्षात् ॥ ३४ ॥
 राजापि चाकर्ण्य जनश्रुतिं तां प्रभूतसंभूतकुतूहलेन ।
 स्वराजधानीमनयद्विसृज्य भृत्यान्प्रियान्भूपसुतस्ततस्तम् ॥ ३५ ॥
 ततः परिज्ञाय निजं कनिष्ठं सहोदरं भूमिपतिस्तदानीम् ।
 आनन्दवाष्पाम्बुकणार्द्रनेत्रो गाढं समुत्थाय तमालिलिङ्ग ॥ ३६ ॥
 तमग्रजं सोऽपि विभाव्य हर्षात्तज्जानुयुग्मं परिचुम्ब्य चैव ।
 कृत्वा प्रणामं निकटोपविष्टो वाष्पाम्बुधाराकुलितो बभाषे ॥ ३७ ॥
 यातो मसेदान्तिकतः सुदूरं यदा पुरा मां प्रविहाय तूर्णम् ।
 दिनावसानेऽपि तदा मया त्वं कुतोऽपि नान्विष्य चिरं हि लब्धः ॥ ३८ ॥
 श्रुत्वेति राजा निजगाद तत्र स्वभ्रातरं तत्पया विनम्रः ।
 ममेह संप्राप्तनरेन्द्र तस्य त्वं विस्मृतोऽपूर्णमतेस्तदानीम् ॥ ३९ ॥
 श्रुत्वेत्यसौ तस्य शशंस देलरामाप्रवृत्तिं पुरतोऽग्रजस्य ।
 स चाप्यवोचन्निखिलं स्वराज्यप्राप्त्यादिवृत्तान्तमशेषमेव ॥ ४० ॥
 कथान्तरे तं निजगाद राजा मो(मु)रादभक्षं(बख्शं) स्वसहोदरं सः ॥
 इहत्यसर्वामितसेनया स्वं देशं ब्रजावोवरमद्य जेतुम् ॥ ४१ ॥
 यत्रैव हेति जनकश्चकार यत्रैव नो ज्ञातिजना वसन्ति ।
 हलाभदेशं स्वमनोरथो मे प्रयातुमधैव हि विद्यते तम् ॥ ४२ ॥
 श्रुत्वेति सोऽपि प्रशशंस हर्षान्मो(मु)रादभक्षो(बख्शो)वचनं तदेव ।
 आज्ञां ददौ सोऽथ पुरेऽत्र सेवाकृते नरेन्द्रः पृतनाधिपाय ॥ ४३ ॥
 अल्पैर्दिनैः सर्वबलेऽपि सज्जीकृतेऽथ सेनापतिना नरेन्द्रः ।
 विनिर्ययौ स्वं नगरं विजेतुं दत्त्वा परस्मै निजराज्यमत्र ॥ ४४ ॥
 दासीपाणो(?)पार्जितदेलरामासमन्वितस्तद्धनपूरितोष्ट्रः ।
 योगीश्वरीपुत्रिकया च साकं तमन्वगच्छत्स निजानुजन्मा ॥ ४५ ॥

गच्छन्क्रमात्प्राप स भूमिपालः सहानुजो भूरिवलं पुरं तत् ।
 राजञ्च्युतो यत्र स भारजीवी स जानिरेतज्जनको बभूव ॥ ४६ ॥
 दीर्घाध्वस्विन्नामितसिन्धुवारः स भूमिपालः स्वसहायवाक्यात् ।
 एकां त्रियामामथ तत्र तस्थौ सहानुजः खेदनिवारणार्थम् ॥ ४७ ॥
 आकस्मिकोल्काविनिपाततुल्यं पितुर्जनेभ्यो मरणं निश्च्यम् ।
 शुशोच राजा ससहोदरोऽलं तदीयनाम्नात्र चकार धर्मम् ॥ ४८ ॥
 स्वमातरं चाहितसंगमां तां तेनैव साकं वणिजाशृणोत्सः ।
 निनिन्द तद्दुश्चरितं नितान्तं ददौ न तस्यै निजदर्शनं च ॥ ४९ ॥
 प्रातस्ततः सद्गतिकुञ्जरेन्द्रमारुह्य राजा स्वपुरीं प्रतस्थे ।
 विराजमानोपरिहेमलत्रः सहानुजो भूरिवलानुयातः ॥ ५० ॥
 क्रमेण गच्छन्स शनैः शनैः स्वभ्रात्रान्वितो वीरभटानुयातः ।
 समाससादाथ तमात्मदेशं नाम्ना हलाभं वरवस्तुलाभम् ॥ ५१ ॥
 आमुक्तवर्त्मा निशितातुखङ्गः सज्जीकृतायोधनदक्षवीरः ।
 भ्रात्रा समं तन्नगरं हठात्स द्वाःस्थान्निहत्य द्रुतमाविवेश ॥ ५२ ॥
 योद्धुं विनिर्यातविपक्षवृन्दं निहत्य संख्ये भटपत्यसंख्ये ।
 पितुः स्वकीयस्य सहानुजन्मा विवेश राजा निजराजधानीम् ॥ ५३ ॥
 तत्रानुयातान्सुभटान्यथेच्छं दानेन मानेन च तोषयित्वा ।
 समुत्सुकांस्तान्प्रति स स्वदेशं व्यसर्जयद्भूमिपतिस्ततः सः ॥ ५४ ॥
 प्राज्यं स राज्यं स्वयमेव तस्मिन्हलाभदेशेऽखिलमन्निवाचा ।
 जग्राह तस्मै च निजानुजाय ददौ क्रमोपागतयौवराज्यम् ॥ ५५ ॥
 इग्राहीमनराधिपो निजपितुः संप्राप्य सिंहासनं
 हत्वा वैरिगणान्तरराज नितरां सिंहानुकारी तदा ।
 दासीभावयथेष्टकर्मनिरतां ता देलरामां पुनः
 पश्यन्सोऽपि बभूव तत्र नगरे मो(मु)रादभक्षः(वख्शः) सुखी ५६
 इति देलरामाकथासारे स्वदेशराज्यप्राप्तिर्नाम त्रयोदशः सर्गः ।

समाप्तोऽयं ग्रन्थः ।

•

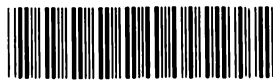
—

Library

IAS, Shimla

S 891.202 3 Ah 47 D

00006248